

శ్రీ

ధార్మికోక్తా సిని

నిర్వచనకావ్యము.

ఇది,

నాదెళ్ల పురుషోత్తమకవి

ప్రణీతము.

చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి గారి

ఆర్యానందము ద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితపరిచియె.

మల్లివర్ణము.

1917

Copy Right Registered.

అంబేద్కర్ గారి సూచన.

ప్రీతి క.

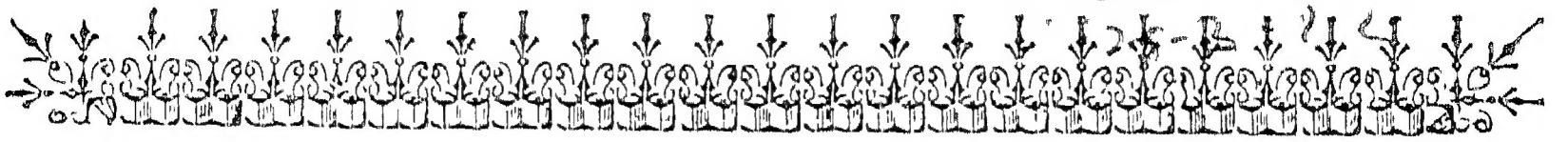

బృందావనపురవాసియైన తమ్మన పిచ్చయ్యయను ధార్మికవైశ్యవర్తకుడు తన
యిండ్లును నగలును రొక్కమును సుమారుగ అరువదివేల రూపాయల గూస్తేని బహు
విధధర్మములకు వినియోగపడు నట్లేర్పాటుచేసి గూచంద్రార్కఖ్యాతిని వహించినాడు.
ఇందుందు దినిగల విల్లంతయు ముందుగఁ జదువువారికి విషయము విశదపడును. విల్లులోని
యెక్కి క్యూటర్సులో లక్ష్మీకాంతయ్యగారిపుడులేరు. ఆభర్తీకిగానేనున్నందున నాకిందు
సంబంధము కలిగిఁది. తక్కిన వివరమంతయును గ్రంథమున విశదీకరింపఁబడియున్నది.
అట్టి విల్లులోని తక్కిన యెక్కి క్యూటర్లు వచ్చి ముందుగ ననుగలసికొన్నవాఁడు ము
యము చెప్పటయెకాక పిచ్చయ్య నిల్కాపియొకటి నాకిచ్చి యున్నందున నాగ్రతి
యే నేనదిసాకల్యముగాఁ జదివితిని. దానినిదగిన పీఠికతోఁ బ్రకటింపఁజేయుచు మనియు
నదిలో కోపకారకమును బహుసుజన తారకమునుగాఁ గలదనియు నానుండిలంపు పోడ
మెను. ధర్మకార్యముల వివరములనారసినకొలఁదినవి సత్సంతానము లందెన్నికఁగన్నవగు
టచేనట్టి వానిలో మిగులబ్రశస్తమయి భిలముగానిదగు కృతియొకటి పిచ్చయ్యజేగ
నుండుట యుక్తమనిపించె. నేనె కప్పినైనను గ్రంథములనేకముల వ్రాసియున్నను ఆయ
న్నియు నీశ్వరార్పణ మొనర్చితి నెకాని నరకృతులిచ్చి ధనమార్జిండు నలవాటువల బడ్డ
వాఁడఁగానుగాన ఆపనియింకొక్క యర్హకనీశ్వరునిచేఁజేయించి ఫండులోమండియేమైన
సత్కరింపఁ జేయింతమాయని కొంటినిగాని అట్టిగ్రంథాలు కాఁగానె బాగు గాఁబొగడుచు
వ్రాయనగు లెక్కనుబడి బృందావనపుర పౌధములందు బృందావనపురంగ్రులు విహరింతు
గనియుఁ దత్పుగడుత్రియోత్తములు పరశురామునికి గండగ ధైర్యవేదులుదుగనియుఁ గఢో
గంధముచేసి పిచ్చయ్య ఇంద్రునీడ్చి పంద్రుఁజంపఁగొట్టి సూర్యుంబొక్కించి మన్మథున్మంటఁ
గలిపెననుచుఁ గఢోనాయకాభి వర్ణనముం జేయవలెనుగకాని కాలానుగుణముగు రుచికఁ
దగునట్లు వ్రాయఁరేమొయనియు నింతకునేదేనొక కథను పిచ్చయ్యకు వినిపించుచు
దీవించునట్లువ్రాసి యదియు కృతిలక్షణము పొమ్మందురేమో యనియు నేమియుం
దోపక చాలకాలమూగకుంటిని. ఇట్లుండనాకును తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారికిని గలి
సిన స్నేహానుబంధము విషయమంతయు నిట్లుమార్చినదయినది. ఇదియు ముఖ్యకారణము
గానే నె యాపనినిట్లు వ్రాసుకొన్నాఁడను. నా యట్టివాఁడను వ్రాసిన దగుటచే

నిందు స్తోత్ర పాఠములు కాన్నించుటకు వీలునులేదు. ఉండుననియననురాదు. ఇంక నిందుండునది యంతయుం గేవల యధార్థ మే. ఇందెటనేని గుణాభివర్ణనముండు పట్టి దేనిఁగాంచి నేఁ బొగడితినని పొరపడక అదట్లుండక తప్పదనికనఁబఱచిన ప్రబలశాస్త్రనిద ర్శనమును దెలిసినిజమెఱిగి పొగడ్తకాదనియు యధార్థ మేయనియు బూగుగా గమ నింతురుగాక. ఒక్కొక్కడ దోషాభి వర్ణనముంజేసియున్నది కన్న పుష్టినని దంతయు యధార్థ బోధకయనినోఁ పనివారుందురా? ఈ కావ్యము నై సర్ది కసల్లు త్షణ విరాజమాన యగు కన్యకవలె శోభిల్లుచున్నదనవలె. పెట్టుకొన్న నగలట్టలేవు. ఇప్పుడవి యవరికిని గిట్టివుగగా! ఈవచ్చయ చారిత్రము పునందరదాసాదుల సత్క-థలవలె నొకమారికథగా సయితము వాడఁబడవచ్చునని నానమ్మకము. ఇరియిప్పటికిట్లు ప్రత్యేకకథగా వ్రాయు టయె తగునని వ్రాసితి. మూడాశ్వాసములుగాఁ జేయఁబడవలసినంత పెద్దపుస్తకమయి నను నేనెవరిమెప్పున కోపాటుపడువాడఁగాను గాన డారులు చూసనొల్లక దీనినిట్లే కాశ్వాస గ్రంథముగనెయుంచినాడను. సరకులారా! సాగముంగనిపట్టుఁడు. ధార్మికు లారా! మర్మమారయుఁడు. ఈగ్రంథము నొక్కొక్కడ వీదలకు విక్రయించినను భవిత లకు మాత్రము తగువీలువెంబడి నుచితముగానే యందఁజేయుదమనిగట్టిపట్టుదలయున్నది ఇట్టి పూన్నికిఁగలగుట్టు ఆలోచించువారికి రహస్యముగను. వాయాశకు భగవద్సహాయ ముండెడుఁ గావుత.

15 - 7 - 17
జగన్నాథపురము. }

నా దెల్ల పురుషోత్తమముడు,
గ్రంథకర్త.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః.

ధార్మికోల్లాసిని.

కం. శ్రీమహితధర్మనిరతా, సామప్రియసామభారి సాదరభావా
కామహారాకలుసాపహా, నామానగరేశ దక్షిణామూర్తిశివా. 1

మస్తకాంకిల.

శ్రీనరాంబుజ సంభవామర శేఖరాది సమర్పితా
పావనామల సత్క-భారీపు భంజనాముని సేవితా
తానగీన సుధామృదూస్తలై ధర్మశాస్త్రములాప్తులం
గానఁగాభువిగో నేనంగిన కన్యకా పరమేశ్వరీ. 2

తే-గీ. జగములకుఁ దిల్లి దగ్గరలు సకలసూని
హృదయ నానుగు నిగమాంత విదిత యశులు
తీర్చితిచ్చి న పేరులఁ జేజర్చిల్లు.

నేర్పడిన పార్వతీ పరమేశులార.

3

సీ. రసామీలు మీరు పురాణదగపతులరు

మీపాదభక్తితో నేపునగన్న
వరకవి నాదల్లి పురుషోత్తముఁడ నేను
దేలుఁగునహిందీని నలుబడొకరి
నాటకాలుపడేను నన్యప్రబంధము
లభివర్ణనాల్లి పదాలు మలకము
బొలుకు సదివికో కీలుగు బహువిధ

కావ్యముల్లాప నిఘంటువులును

తే-గీ, బుధవిధీలుని సంచికల్పది పదులును,
మొదలుగాఁగల విరిచించి మున్నెమీకు
సర్వణముచేసితి నిదిమీ యాప్తచరిత,
మిప్పుడు వినుపించె దనపథ రిపుడును.

4

శా. హిందూదేశము సర్వసంపదలు హాయింబొందు చుండంగనె
చందంబేర్పడి వన్నె కెక్కి భువిలో సాదృశ్య మేలేనిదై
యందంబైతగు దక్షిణార్థమున నెం నాంధ్రావసీ మండలం
బందున్వాసిగలట్టిదాటజను తెంత్రాస్వర్గ తుల్యంబుగన్.

సీ. విష్ణురూపిణియగు కృష్ణామహానది
విపులపుణ్యదయలు నెలయు నెచట
గాతమర్నీంద్రుడు గంగదేవచోట
సప్తగోదావరీ శాఖలమగు
అటుపినాకినులునిం కిటువంశ ధారాను
తెచ్చటఁ బ్రవహించు నెచ్చగాను
త్రినగత్రిలింగంబు లనువుగా నెచటికి
ముక్కోణ ములహస్తా లక్ష్మీ నమసి

తే.గీ. మున్నుమీరలు వెలసినమున్న తిగిని,
యున్న వెనుగొండ పురమేడ వన్నగఁ దగు
నదియె యీయాంధ్రదేశమిం దనుపమాన,
తీర్థములు తేత్రములు నెన్నో తేజర్ణిలు.

సీ, రాజరాజ సరేంద్ర భూజాని ముఖ్యులు
సలకవిత్రయమేడ సవతరించె
ఆకృష్ణదేవరా యాదిసత్ప్రభువులు
నష్టదిగ్గజము లెందవతరించె
అనువేమరెడ్డి ముఖ్యావసీనాయకు
లల్లశీనాథుఁ డెందవతరించె
పటుప్రసిద్ధులయిన భాస్కరుల్పొత్తన్న
యాభీమకవియునెం దవతరించె

తే.గీ. విశ్రుతజ్ఞాని ఘనమాని వేమయోగి,
వేంకటాద్రి యప్పారావు నంకిసీడు
మున్నుగాఁగల దాతలుత్పన్న మయిన,
మహితభాగంబు మనయాంధ్ర మండలంబు.

తే-గీ. కావ్యపంచకమునకు వ్యాఖ్యానకర్త,
యైనకొలచిన పెద్దిభట్లను సర్ల
బ్రహ్మయార్యుండు బులుసు పాపయ్య శాస్త్రి,
రాణనొప్పారి రీయాంధ్ర రాష్ట్రమందె.

8

ఆ. రామదాసనామ రాజితగోపాఖ్య, ఘనుడునిష్ఠల ప్రకాశయోగి
త్యాగరాజముఖ్యులైనభక్తగణులహిమెలంగిరాంధ్రరాజ్యముననె.

సీ. ఘనవిశేషామర కావ్యనిర్మాతయై
నట్టిమామిడి వేంకటార్య కవియు

• క్షమిధనపాల రాజన్నయుం గొడిసెల
రామన్న ముఖభక్త రాజమటియు

• జచ్చరామేశము పెడాకులొత్పన్న
వేంకనాదులుదాతృ వితతినింక

రాజకీయోద్యోగి ప్రాజ్ఞుండు నుసమగ్ధి
రంగయ్యశ్రేష్ఠి పురందరుండు

తే-గీ. మఱియుబహువిధ దేవతా మందిరములు,
బ్రాహ్మణాగార ములుధర్మ భవనములును
గొప్పచెరువులు బావులు నొప్పజేసి,
మెప్పుంగనునట్టి ధర్మాత్ము లెప్పుడుండ్రు.

10

కం. మునులైనబుధులుధార్మిక, జనులైనమహాత్ములార్యసంతతిలోఁబా
వనులైనప్రాజ్ఞులెన్నఁగ, ఘనులైనరసజ్ఞులిందె కలిగిరికాదే.

11

ఉ. పావనవాహి నుల్మిగుల భవ్యములైతగు తేత్రతీర్థము
ల్వావిరిగాఁగలట్టిది దివంబునుమించిన మించునన్న బ
లీవినిగాంచినట్టిదిక డిందివిశాలము కల్గినట్టిది
తావుతెలుంగు భూమియిట ధన్యులుమాన్యుల గణ్యులొప్పురే.

12

సీ. వేదాంతులాయందు వేలకొలందులు
శాస్త్రజ్ఞులు సహస్ర శతపదిమితి
ఘనపాతులెన్న లక్షలుజటావల్ల భు
లక్షువేదవిదులు కోట్లకొలది

కవిశిఖామణులును గాయకవర్యులు
 దైవజ్ఞవరులు వందలుగఁగలరు
 చేతిపనుల యందు ఖ్యాతిని గన్నారు
 ఘనవైద్యులున్నారు గాదెవేలు

తే-గీ. రాజకీయభాష రాణనందినవారు,
 న్యాయవాది ముఖ్య నామవహులు
 ఎన్ని కైన యెన్నో విన్నాణముల నేర్పు,
 గన్న వారుకోటు లున్న వారు.

13

చ. వరగుణలిట్లసంఖ్యలుగ వర్ణితులైమును పుంచునుండిభూ
 వరులదయా విశేషమున వాసియుఁగాంచి రటంచుఁచెల్పెడి
 నివివిగనున్న మాన్యములు వృత్తులుకఁడ్రీక లగ్రహారముల్
 స్థిరముగనున్నదీ తెలుఁగు దేశపుఁబొందిక యెల్ల కాలమున్.

14

తే-గీ. కాలమునుబట్టి సంఘసంస్కర్తలమని,
 వెడలకొందఱు పనిచేసి విసిగిరోసి
 తొంటిదగుతమ మతమునె యంటియుండ్రు,
 తేమగలనేల నిప్పెల్లు వెప్పెల్లు?

15

కం. భరియింతురుగురువదలను, జరియింతురువేదవిహిత సద్ధర్మముల
 స్థరియింతురుబిరుదములను, మెరియింతురునై జగీర్తిమేదినినాంధ్రుల్.

తే-గీ. ఇట్టియాంధ్రాశిమోలఁగెడి పట్టాలందు,
 బట్టగలతావుగాకకొన్ని పరగుచుండు
 నందుఁగృష్ణామహానది యబ్ధిఁజేర,
 జేరునైన కొలందిని శ్రేష్ఠమగును.

17

మ. అలదేశంబునకీడుకాఁగలది బ్రహ్మాండంబులం దెచ్చటం
 గలదంచుస్వచి యింపరాదు తెలియంగైలాస నైకుంఠము
 ల్తులలేకావని వానిపీడియటకుం దో జెంచి రీశాచ్యుతు
 ల్పులుకంజూచిన నల్ల రెండొకటి గాఁబైపెచ్చ నిష్ఠయ్యెడికి

18

తే. ఉభయరామేశ్వర క్షేత్రముండు నొకటఁ,
గాకుళాధీశు వాసంబుఁ గలదిఁకొంటఁ
నవ్వికృష్ణానదీ తీర మందెయలరుఁ,
గోశత్రయంచక పరిమిత దేశమెన్న.

19

పాడికిఁ బంటకున్నహిమ పాళికిగోవుప భాళికెల్లెడి
న్వాడుక నొప్పునట్టి శల వారములీ నెడి నృత్యరాజునో
గూడినతోట లొప్పుటకుఁ గూర్చునట్టెల్లొక యట్టిగోగతఁ
బోడిమిఁ జెందిపావనతఁ బొందుచులొక తనంగన యెట్టిది ,

20

గోశత్రయంబునఁ గుదురఁ గృష్ణాతీర
మన్ని విధంబుల సమల తఁదగి
తృణకాష్ఠ జలసమృద్ధికిఁ బశువృద్ధికి
సస్యఫలా ప్తికిఁ జక్కఁగఁదగి
సుగుణసంపదయును సూన్యతభాషణ
ల్లసజ్జనావళి కలిమినిదగి
పొలుపైన కట్టడంబులుజలం శయములుఁ
దోటలుదొడ్లొప్పు నీటునఁదగి

తే-గీ. ఎట్టులెట్టుల నరసినఁ జూట్టుపట్టి
సాటిలేనిది యిదెయని చాటుపట్టి
మెప్పుతగునని యొప్పింపఁ జెప్పుపట్టి,
ముద్దుగానుండు నదియొక్క మన్దిపట్టి.

21

పం. పాశములుగ నక్షత్రపు, గోశములు సెలంగుమేడ కుంగంబమ్మల్ల
తాశములు మఱియునానీ, కేశములునుగాంచువారి కింగనుపట్టుల ||

శ్లో. తక్కినపండ్లచెట్లు శలి తమ్ములుకొన్ని నుపుష్పతమ్ములు
నైక్కకుఁ బెక్కులై మిగుల తేజపుగొప్పటి విధిగఁ గొన్నియు
జక్కఁగఁగాను పింపఁగర సజ్జతభీచర పండ్లకొప్పుల
న్నిక్కిలి మక్కువందెలుపు మేలిమిపాక్కు లఁ దన్నుతుల్లగును . 22

- మ. నవరత్నంబులు కండెలెన్నులర యన్గాయల్మొదల్లాఁగనౌ
నవిమైపుట్టుచు భాసిలుంగనుకనే యాదంటులా పోచలై
నవగాంగేయ శలాకల్పిల్లులలరు న్నాఁగాను జేలొప్పెడి
న్వివరింపంగ నటుండుకాపులజగ ద్విఖ్యాతి యీపంటదే. 24
- ఉ. ఊరఁదటాక మొప్పెడిఁ బయోధియనుంగు కుమారినాఁగగం
భీరతచే విశాలతను విస్తరనిర్మల వారి పూర్ణత
సారస పుష్పరమ్యతని జాంతరజంతు సుఖానుకూలతం
దీరములం బ్రకాశిలుచుఁ దీరిచినట్టుల నొప్పు కేవులన్. 25
- ఉ. చక్కనిగిన్నె కొమ్ములు విశాలపువీపులు మూపురంబులుం
జిక్కనిమేనులుం గలిగి చిత్రపువన్నెల మీఱునెద్దులు
న్నిక్కిలిపా లొసంగుచిను మిక్కిలిపావన తంబొసంగుచుం
జొక్కపుదూడ లొప్పఁబాలు చుంగదగోవులు దొడ్లమందలన్. 26
- చ. మితముగఁ బెంకుటిండ్లలరు మిక్కిలియెత్తు భరంతుకల్గియు
న్నతముగ గచ్చుగోడలుత నాబులుడాబుగ నొప్పుచావిడుల్
జతగవిశాలతం దగువ సారలుఁగొట్టులు వంటయిండులిం
కితరములౌ గదుల్పడక టిండ్లునురంజిలుఁ జూడముద్దుగన్. 27
- చ. అలరెడిఁబూరియిండ్లుకన నబ్బురమైన విలాస మొప్పఁగాఁ
జలికినివాన కెండకును జంకిసుమంతయు నొందకుండని
చ్చలునుసుఖం బొసంగుచు వసారలువ్రాలిన నెత్తుతిన్నె లే
కలిగి తదంతరంబులు వికాసముగా విలసిల్ల నెల్లెడన్. 28
- ఉ. చాలగలీలగాఁ దనరు సందులగొందుల దొడ్లతోటల
న్వీలుగఁ దాటియాకులను వేసిపసందుగఁగుట్టి నిండ్లుకం
బాలెకనంగ రావునడి పట్టుననుండెడి నిట్టరాడుత
చ్చాలలనేక భేదములఁ జక్కఁగఁబెక్కులు పిక్కటిల్లెడిన్. 29
- తే.గీ. మదురుగోడలు గలదొడ్ల మధ్యనున్న,
కుదురుగలమోక లీనెడిఁ గూరగాయ
లెదురుగానెట్టి యర్భకు లేగనైన,
బెదురుపెట్టక పసుబూరఁ బ్రీతఁదిరుగు. 30

- సీ. భగవంతు నెల్లెడ భక్తిగొల్పెడివారు
 బరమాన్ తత్వంబు నెలుగువారు
 ధర్మమార్గప్రవర్తన మొనర్చెడివారు
 ననుకూలభూత దయగలవారు
 ఘనముగానుబరొప కారికులగువారు
 విబుధవిధేయత నెలయువారు
 కానిపోనిదురాశ లూనకుండెడివారు
 సత్పాత్రదానము ల్గులుపువారు

తే.గీ. నగుచుజనులుందు రయ్యార సుగుణభులు,
 బలిమిగలవారు నారోగ్య భాగ్యవహులు
 నిత్యసంశోష నిలయులు నిరుపమాన,
 విభవయుతులును సుందర విగ్రహులును. 31

ఉ. వాసముచేయు చుందురట వైష్ణవభూతి దశోత్తమాల్పదా
 భాసురపుండ్ర ముల్నిగలు బ్రహ్మగలంచుల పంచెట్లునే
 బాసుగ శోభిలంగహరి భక్తికి రక్తికి యుక్తికుక్తికి
 న్వాసికి నెక్కిభూవసతి పాండితిసాధక తల్పికాశిలన్. 32

చ. వరగుణలంచు జెప్పనగు వైశ్యులుకాపుర మున్నవారటం
 బరగెడివర్తకం బాకట బాగుగసాగంగ గన్నకత్వము
 నిర్దివిగంగల్లిగోగణము విత్తముధాన్యము వృద్ధిజండగార
 గరమనురక్తి నెల్లరుస గౌరవదృష్టిగనంగ నొప్పగన్. 33

ఉ. కాపులుసార్థ కాఖ్యుగల కాలముగోగణ రక్షణంబునిం
 కేపునుజెంది సంపద వహింపంగజేయంగ సస్యరక్షణం
 బోపిక జేయుచుండి వినయోక్తులెయ్యెల్లడ బల్కుచుండినే
 న్నాపకపెద్దలం గొలుచు ధర్మమొనర్తురు నిర్భూత్తున్. 34

ఉ. అందఱిసుందరీ మణుల హగ్నిశలన్నిజనాధ పాదము
 ల్లేందములంది మిచ్చికొని నీకులు తాకులు లేక నమ్మదిం
 జెందిపతివ్రతాత్వమున జెన్ను వహించుట ముక్తిగుమ్మలు
 చందఱు బల్కంగనయిస యందమునుండగి యుండఁగలన్. 35

కం. ఆశుమరఁట బాలకులటఁ, బాశుమరఁట భక్తిసీతి పదపద్యంబుల్
వీశుమరఁటమ శ్చేష్టలు, కూశుమరఁటసుజనవరులకూటములందున్.

మ. ఇట్లులన్వన్నియఁ గన్న యూర మహితా హీనప్రభావుండుడు
గ్నిటకార్యాచరణప్రవీణుడు మహా గంభీరుడు స్థిరుఁడు
బహువిభ్యాతిని గన్న ధార్మికుఁడు జంభారాతి భోగుండుకొ
మటులన్మోటిగఁ దమ్మనావ్యయ సుసీమాన్యుండు మున్నేర్పడెన్.
మానిసీవృత్తము.

తమ్మనయొక్కఁడె ధన్యుడగునత తమ్మనఁజెల్లెడి పల్కిచెసి
తమ్మనన్లె రెకింగిరి తచ్చరి తమ్మనయమ్మన యమ్మనఁబూ
తమ్మననాతని వర్తనచెల్లెహి తమ్మనకుదురె యాతనిచే
తమ్మనఘమ్మప్రహ్లాదయాభరి తమ్మనఁగావిలసిల్లునదా. 38

ఉ. ఈతఁడుభ్యాతి మంతుఁడయి యిట్లలరారఁద దీయవంశం
జాతులనన్యలెన్నునరు సన్ద్విందమ్మన వారునాఁగవా
రీతనివారలై రిటుల నెన్నియొపారుష నామముల్గు
నూభితలమందఁ దద్విధముఁ బొందినతమ్మన వారినెన్నఁగన్. 39

కం. పాలస్త్యగోత్రయుతులై, చాలఁగఁగర్మాగములను సలుపుచునిత్య
శ్రీలననేక కుటుంబము, లోలిన్యాభోపశాఖ గొందుచు నగుచున్. 40

కం. భువినిట్టల వర్ణించు, భవుఁదాలించి పూజసేయు పరిపాటినిదా
మిమటారి వారి శిష్యులు, గవిరాజులచు నటుండి కాలముఁగడపన్.

ఉ. తమ్మనవంశ సుభవుఁడు దాతలతాతగు సుబ్బిస్వేతి చి
త్తమ్మనజేవ భక్తియును ధర్మపుర క్తియుఁ బిక్కటిల్లఁగాఁ
దమ్ములునన్నలు దనమ ధాటికిదీటుగఁ బాటొనర్ప నీ
తమ్మగ ధర్మకార్యములు తద్దయుఁజేసెను భ్యాతికాముఁడై. 42

కం. కంచాకొడూరనుని, ర్మించిరివిష్ణవలయమున మేలగుభాగం
బుచితముగ నూరనుద్రవింపి రిపెను బావించెరువు నెంతయుఁబ్రీతిన్.

చ. చెరువున కెన్నో కోణములు చేసిరికావలె నంచు జంతువుల్
పరువిడి దప్పిదీట్టికొన వచ్చియటొండొరు వుల్కనంబడన్
నొరకిన యల్పజంతువుల దుష్టమృగంబులు హింసచేయుటల్
జరుగమిఁ గోరి బెబ్బులుల ఛాగములన్గదిఁ గూర్చిరొంటనాన్. 44

ఆ. అల్లసుబ్బి సెట్టి కాత్మజుండగు వేంక, టాచలంబు సోదరాళిఁగూడి
తండ్రులేర్పఱచిన తత్తూకాదుల, రహినిమెఱుఁగువెట్టిరాణఁజెందె.

ఉ. పేరను వేంకటాచలము పెంపువహించిన ధైర్యసంపదం
దీరిన కాంచనాచలము దివ్యగుణాళి లసన్మణిప్రభా
పారతరోహణాచలము భాసురకీర్తి విశేషసంపదన్.
గేరెడిఁ గాహిమాచలము నిత్యవినిర్మల భక్తియుక్తుడై. 46

కం. ఆతఁడుగాంచెనుపుత్రుల, నాతతమహిమాఘ్యులై సయాఱ్వుర సంతే
బ్రీతిని జెనుపఁగ వారలు, నాతరబడి ధార్మికులయి యలరిరివసుధన్.

సీ. పెద్దబ్రహ్మన్నయా నిద్దపు భక్తుండు
పెద్దబ్రహ్మకు నెన్న బుద్ధిపటిమ
చిన్నబ్రహ్మన్నయా వన్నె వాసిగలాఁడు
చిన్నబ్రహ్మకు నాను జెన్ను నెన్న
మహితరామ బ్రహ్మ మహిత కార్యధ్వంసి
విహితాప్త జనబుధ సహితుఁడగును
పరగులక్ష్మీకాంత మెఱుఁగుఁజిన్నయుగుటి
మెఱుఁగెక్కుడగు లేదు తఱుగఁనఁదగు

తే.గీ. అల్లవీశేశ లింగాఖ్యుఁ డెల్లరకును,
సల్లలిత గతిహిత పడుచల్లనతఁడు
వేంకనాహ్వయుఁడగు నిష్కళంకతఁగను,
శంకరాంఘ్రిసు మాళి నిశ్చంకుఁడోలి. 48

తే.గీ. మొదటిముగ్గురు బిడ్డల ముద్దెఱుఁగరు,
నడిమియెఱుగురు నిలువురు నందనులను
వేఱువేఱుగఁ గన్నారు వెన్క-యాతఁ,
డొకఁడెబహుపుత్ర జనకుఁడై యొప్పునయ్యె. 49

కం. తన పేరును రామాఖ్యయు, దనయులకిడె నాల్గవతఁడు దగునై దవయా
తనికిని సుబ్బారావును, జనలక్షీకాంతముననఁ జెలఁగిరితనయుల్.

ఉ. వారలలోని వెంకనయ వారితసత్వగుణాఘ్యుడై సదా
చారముగల్గియన్నలకు జంకుచునింటఁ బొలానఁ గార్యము
తీరిక లేకయుండఁగడ తేర్చుచుమిక్కిలి కష్టజీవియై
యోరుపునేరుపుందనరి యొప్పునమాయకుఁ డైప్రకాశిలెన్. 51

తే-గీ. అతఁడువరియించె గంటసా లాన్వవాయ,
మందుఁబుట్టిన భద్రమ్మ నాపెపతికి
జంటయైనిర్వహించె దానింటిపనులు,
పసులనిసుగుల రక్షణ పనులుగూడ.

(ములో

కం. అలసతియందాఱ్వురఁదన, యులఁగాంచెగొమరుసామి కొప్పు మొగ
విలసిల్లుముతువులోనా, వెలసిరిభూస్థలిని వారు విశ్రుతులగుచున్. 52

కం. మునుముందుగఁబ్రభవించిన, తనయుఁడుపిచ్చయ్యపరమ ధార్మికుఁ
డనఁగా, ననుజన్ములఁదనయులగతి, గనివర్ధిలఁజేసెనిదీజగద్విదితంబా.

కం. ఒగినారయరెండవసుతుఁ, డగునిత్యోత్సాహి వేంకటాచలమనఁగాఁ
దగునతఁడ౧ సెదతండ్రికి, జగతిని గర్మములు సేయ జతపఱపఁబడెన్.

కం. పదపడిమూడవపుత్తుఁడు, విదితయశోధనుఁడుధర్మ వేదిమహితుఁడు
నందయుడునఁసింహాఖ్యుఁడు, కుదిరికగలధీయుతుండుగోవిదుఁడునగున్

కం. మీఁదన్నాలవ కొమరుఁడు, వేదాంతార్థజ్ఞుఁడగును వివరింపఁగసా
మోదుఁడుగోపాలాహ్వయుఁ, డాదరముగముచ్చటించునందతితోడన్

కం. ఏనవసూనుండరయన,
హీనోదారుండురామ కృష్ణాహ్వయుఁడీ
శానాంఘ్రి కమలభృంగము,
నానందమయుండు నిర్మలాత్ముఁడు గుణియున్.

కం. కడపటియాటవ సుతుఁడే, ర్పడెజ్ఞానమయుండు పీఠభద్రాభిఖ్యుం
డడఁకువయోరుపుఁదీరుపు, గడనన్నేరుపువినీతి గలధన్యుఁడునా. 59

కం. ఇఁకనెన్నఁగ నొకపుత్రిక, వికసత్కమలాయతాక్షి వేంకటసుబ్బాం
వికపరదేశార్యుని సతి, సుకరామోదకరసుగుణ శోభితకలిగెన్. 60

- ఉ. ఇట్టుల బిడ్డ లేరుపడి యేపునవర్ధిలు చుండునట్టియా
పట్టునఁ బూర్వజన్మకృత భాగ్యవశంబున దారియేర్పడం
బుట్టెనుబుద్ధి వెంకనకుఁ బొందుగఁ జేరువ నున్న బందర
న్నట్టణమందుఁ జేరనిటఁ బత్నికీఁబుట్టిన యిల్లునుంటచేన్. 61
- ఉ. బందరనందురష్కజన భాషసముద్రపు రేవుపట్టణం
బిందొకయపుష్టేచ్ఛజను లేలికలైయలపేరుపెట్టిరం
చందతెలుంగనయ్యెడి మహా మహిమాఁచితమిద్ద టంచునిం
కెందఱొప్రాజ్ఞ వర్యులు రచించిన గ్రంథములోలిఁదెల్పెడిన్. 62
- మ. ధరణీశుల్పటుగర్వమేరుపడ సద్ధర్మబులన్మానిదు
ష్కరులైయుండఁగజామదగ్నిమును సీకన్వారిఁబోరాచ్చియా
ధరణింగశ్యపమాని వర్యునకుఁ దా దానంబుఁ గావించిన
త్వరుఁడైయంబుధి వేడికైకొనియె నూత్నత్మోతలం బిద్దజే. 63
- ఆ. తపసిపూడినాఁగఁ దనరారుపట్టిన, భాగ్యపుండుతాఁదపంబొనర్చె
నెలయఁజేయనైన బృందావనంబిది, బందరునకుఁ బ్రకృతిపదమిదంట.
చ. ఇటులొకపూర్వగాధతగు నేయదియెట్టుల నున్న నెంతయో
పటిమముఁజెంది పూర్వమున భాసిలినట్టుల గుఱ్ఱులొప్పెడి
గటకటకొన్ని తావులన గారములున్న గరు ల్కనుంగొనం
బొటబొట కంటనీరొలుకుఁ బూర్వవిలాసమ పుచ్చరించుటన్. 65
- తే.గీ. ఉండుబందరు కోటను నొక్కభాగ,
మేమియునులేదు వివరింపనామ శేష
మప్పుడుండు నగ డ్దయొండిప్పు డొప్పి,
లోతున నెతోంటి రాణింపు లోతుఁదెల్పు. 66
- తే.గీ. అయిననటనిటఁ బ్రాయుండు లమరువీధు,
లుండుఁజేరువ గిలకల దిండితనరు
నావలొప్పారు రేవుండు నడచుచుండు,
దినదినంబును నెగుమతి దిగుమ తులట. 67
- ఉ. చేరువఁ బట్టణంబుతగుఁ జెన్నలరారెడి పెద్దవీధుల
స్నారస పుష్పశోభిత విశాలతటాకము లన్పురోత్తమా

గారవిమాన గోపురని కాయములంబు రసాధశోభల

న్వారకరాజధర్మపరి పాలకులొప్పెడి హర్మ్యపంక్తులన్. 68

ఆ. విజయవాడనుండి వెడలించితే బడ్డ, కృష్ణకాల్వనాగు లేఱనంగఁ
బడుచుజీవనంబు లిడుచుండుఁ బౌరుల, కెల్లరకునుమిగులఁగొల్లగాను.

ఆ. బీజవాడకిటకు బిరబిరఁ జనరాను, ధూమశకటమొప్పుఁదోయధికినిఁ
బర్వములనువచ్చుబహుతైర్ధికాళికిఁ, జాలమేలుఁగూర్పఁజాలునదియె.

మ. కలవెన్నోపురము ల్మహామహితము ల్కల్యాణ భూయిష్ఠము
ల్పలువన్నెల్బహుభంగులంగలవి యీప్రాముఖ్య మెందెట్టివా
రలకుంగానఁగరాని దద్దెదనఁగా రాబట్టుసన్ పేటనాఁ
బాలుచుంజొకపుఁజోటొకండునడుమ న్మదైనకోనేటితోన్.

సీ. వేనవేల్గజముల విస్తీర్ణ మొప్పెడి

నడినోటఁ బనులెన్నో నడచుచుండు

చుట్టుముందొకబారు కొట్టులొప్పారును

వర్తించుబహువిధ వర్తకమట

వానివెన్ననుమంచి వైశాల్య ముననొప్పు

వీధిలోనిటునటు వెలయుఁగొట్టు

లందును వాణిజ్య మందంబు గానఁగుఁ

దరగతి కొకతట్టు పరగు నట్టు

తే.గీ. మఱియు నడిబార్లు వ్యాపించు మాగ్గములకు,

రెండువైపులనంగడు ల్మెండుగఁ దగు

దూరదేశా గతాచ్చ విస్తారవస్తు

సంతతులటుండుఁ గననెంతొ సంతసమగు.

72

సీ. నీటుగా నొప్పుకో నేటిని తాలతో

ముద్దుగాఁ గట్టిపై హద్దు నకును

నినుపకంబంబులు నినుపగొలుసుఁ గూర్చి

తగునాస నములులో తట్టుననిడి

నలువైపు దారుల నిలువులరాతిబా.

టలుతటాకమునశోభిల నొనర్చి

అట్టిబాటలకూట మదినట్ట నడుమాట

నటశిలా స్తంభంబు సమరణిని

తే-గీ. రాణమీరింగ మేటిని శ్రేణులొనర,

గట్టిబహుశోభ లందుఁ గన్పట్టునట్లు

చూపుచుందురు పురపరి శుద్ధతపని,

చూచువారును బుగమును గాచువారు.

73

తే-గీ. అలరుబహుశోభ రామలింగాల యంబు,

రంగనాయకు నినివాస రాజముమణి

భావనాగాయణస్వామి భవనమునట

మీరుభయులును వసియించు మేటిగృహము.

74

కం. పలుమాతాచతురస్థలి,

బలు తెఱఁగులసభలుగూడి బహువిధమతశో

భలఁదెల్పుచరిత లన్నియు,

ధులుసెప్పుచుఁగొంద్రమెప్పుతులయెందొప్పు ?

సీ. ధరణీసురీ ప్రభువరులు కానేగుల

వారిమేడయునిండ్లు వరలునొకట

శ్రీమంతుబిరుదుచే జెన్నొందు నేర్గగ

జ్ఞాన్వయుల భవంతు లలరుజాల

వీరాజాబొమ్మ దేవరవారిసౌ

ధంబొప్పుఁ దగుజమిన్దొగ్గ వింక

ఆనవాబుల దేవిడి నిలయములందుఁ

బడనిమేడలుమొండు పరగుచుండు

తే-గీ. బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుల విమటి శైశ్యవరుల,

వంఘ్రిజవ రేణ్యులవిమేడ లంచితములు

ఓలిఁబురసాధ మునుసొట కాల యములు,

సాహుకారుల సత్రము ల్చాలఁగలవు.

76

సీ. మున్నునో బిల్వార మొదలిడ్ల సర్వక

లాశాలశోభిల్లు లాలితముగ

ముంగమూ ర్నరసిహ ముఖ్యపాలితమయి
 భాస్విల్లు హైందవ పాతశాల
 అధిజాతీయ కలాగార కర్ణాల
 యంబుగొప్పెడిని నాడెంబుగాను
 తగులైస్తవుల యుపాధ్యాయ శిక్షాపాత
 శాలమున్నార్కిచే స్థాపితమయి

తే.గీ. వానిశాఖలునిక వేలు పూనికగల,
 బాలకుల పాతశాలలుఁ జాలఁగలవు
 బాలికా పాతశాలలుం బరగునట్లే,
 రాత్రిబడులును సాగు నిరంతరముగ.

77

ల. రాజధానిపురిగ రాజిల్లు నదిగాన, మండలాధికారి మహితసభయు
 సర్వధర్మవిధి విచారణకర్తల, న్యాయసభలునెన్ని యోయలరెడి.78

సీ. ఆపొండరీకాంత మన్ని యాగంబులు,
 చేయించు వారును జేసినారు
 గణితలక్షణముఖ్య ఘనశాస్త్రములనెల్లఁ
 జదివించువారలుఁ జదివినారు
 వివిధావధానము ల్వివిధకవిత్వము
 తేర్చించువారును నేర్చినారు
 జగతగాత్రంబుల సౌకర్యయుతముగాఁ
 బాటనేర్పెడివారు పాడినారు

తే.గీ. రాజకీయభాష రాణనాటకముల,
 నీటుఁగన్న పటిమ నిరుపమాన
 మైనగారడీయుఁబై నతాతెత్తుట,
 గొలుసుఁదెంచుటలనుగుశలులుండ్రు.

79

క. అదియేమిచోద్యమోయె, య్యదిఘనమగువిద్యయనుచునభిచుతిఁగనున
 య్యది మొదలిడినేరిచికొని, విదితులుతామగుచునుండ్రువివరింపనిటఁ,

సీ. పలు తెఱంగులనేత బహువిధములఁజేత
 యూరఁజేరువయూర్ల మీఱుచున్కి

పలుపసందులనొప్పు బలెహాయలును మోహ్యం
గలకలంకారియి దలరుచున్కి-

పలుయంత్రములబల్కి బటుకర్మములకల్కి
యందందుఁ గ్రమవృద్ధి నందుచున్కి-

పలుమాదిరులచేతి పనులొప్పునగుభూతి
యెల్లప్పుకొల్లగా నెసఁగు చున్కి-

తే.గీ. ఆదికాలంబునుండి ఖండాతరముల,
దూరరాష్ట్రంబులందు విస్తారయశముఁ
గన్న వారల తోవర్తక మ్మొనర్చు,
చుండుపరిపాటిమాపీటి కుండుమొండు.

81

కం. పొగయోడలుఁ బొగబండ్లిం,
పగుదేశపు శకటపంక్తి యనునైయుంట
దిగునుతు లెగునుతు లొప్పెడిఁ,
బగలునేయనకయెప్పు బహురమ్యములై.

82

సీ. వేద శాస్త్రములభూ విభులవిద్యనుగూడ
నారితేరియుఁడెల్వి సతిశయించి
న్యాయవాదిత్వము న్రాజకీయోద్యోగ
మునుఘనపాండిత్య ములుఁగలిగియు
అగ్రహారంబుల ననునైన భూముల
నరుమానములువచ్చె నసతికలిగి
వడ్డివర్తకమును పరయాజనంబును

పాధ్యాయతయునైద్య పత్రికాభి

తే.గీ. పత్యములవృత్తు లొప్పారి ప్రబలులైన,
నైదికులునునియోగులు నైష్ఠవులును
మూడు తెఱఁగుల వ్యాపార్లు గూడమణియు,
లింగధారులు విఘనను ల్చెలఁగుచుండ్రు.

83

సీ. దేవభాష యొకింత దేశభాష మతంత

దేశాభిపతిభాష తివిరికొంత

నేరి చి లెక్క-లోఁ దీరుపుఁజెందియు

శమమును దమమును బాలఁగలిగి

వస్త్రవాణిజ్యంబు వరధాన్య వర్తకం

బుప్పుబీయమునంపు చుండుపనియు

కలపయు నాపణాల్కడలి సున్న ముఁగాచ

వస్త్రాదు లిటకురాఁ బట్టుపనియు

తే-గీ. సమరఁగావాని క్రయవిక్రయములు సేత,

వడ్డిరాఁబడి పొలముల వచ్చుబడియుఁ

బ్రబలి దేవావసీ సురభక్తి కలిగి,

నైశ్యులొప్పుదు రనుపమ నై భవముల.

84

సీ. రాజభాషాపరి శ్రమచేసి బహుపరీ

క్షులఁదేటి యుద్యోగ ములుగడంచి

చాలరంగులపను ల్పరసంబుగాఁజేసి

దూరదేశములనుం బేరికెక్కి

బహువిధవాణిజ్య ఫలమునుం బొందుచు

స్థిరజీవనంబులం బరగుచుండి

పలు తెలుగులచేతి పనులొనర్చుచువాని

లాభంబులును గీర్తి శోభయుఁగని

తే-గీ. వెలయుచున్నారు పురినాది వెలమవారు,

కాపురంబుండి యున్నారు కాపువారు

మఱియునితర చతుర్థులు మహితగుణులు,

సత్యసంధులు సాధువు ల్సౌఖ్యవహులు.

85

సీ. సింధు ప్రయాణము లేసి గడించుట

నోడలున్నేడలు నొప్పనుండ్రు

బహువిధా భరణము ల్మహితము ల్నిర్మింప

భ్యాతిని భూతిని గాంచుచుండ్రు

వివిధాంబరములు కావించు విన్నాణము

నేరుపుం దీరుపీ మీఱుచుండ్రు

చిత్రపటములు రచించునై పుణ్యము
వన్నె చిన్నెలఁ గూర్ప వరలుచుండ్రు

తే-గీ. నవ్యవిభవము లొనగూడు నావికులును,
ఘనతఁజెందిన యలస్వర్ణ కారకులును
వరశివారాధనపరులు వస్త్రకరులు,
రమ్యగాత్రంబు లొప్పవిగ్రహ కరులును.

86

సీ. సయ్యదు ల్మొగలులు చాలగా పేళ్ళుతా
నులునాఁగ నాల్గుతెగల తురకలు
సున్నీలియాలన నెన్నికొమతముల
నెగడుచుఁ దమనమాజ్నియతివిడక
నియమిత దినములఁ నయమార్గములఁగూడి
యాఖురాస్పతనంబు నాచరించి
మొహర మే తేఱఁగా విహిత ధర్మంబున
బహుశోభ నెరవేర్పఁ బడనొనర్చి

తే-గీ. బలుమొభాసాల నృపదత్త భరణములను,
వర్తకంబుల నుద్యోగ వైభవములఁ
జేతిపనులను సముచిత ఖ్యాతిఁ గనుమ,
హమ్మదీయులు గలరీ పురమ్మునందు.

87

ఉ. బాలురు బాలికామణులు బాగుగవిద్య గడించు నట్లుగాఁ
జాలవరీ శ్రమంబుఁ గొని చక్కఁగ నేర్పుచు నై జనస్మృతం
బోలిసమస్త మానవుల కూరకబోధయొనర్చి యెల్లర
స్త్రీలగఁ జేర్చికోఁ గనుచు తెక్కకు నెక్కువయుండ్రు కైస్తవుల . 88

సీ. తఱచుగా మేటి సత్సభలు గూర్చియు
నుపన్యాసంబు లిప్పించు నలసరములు
బహుసమాజములేరు పడిఁజేసి యందంగు
వర్ధిల్లఁగ నెడి విద్యార్థి జనులు
కాలోచితంబుకొ లీలల గుమిగూడి
తగువిధి నసంగంగ నగునబలులు

బహువిధోత్సవములు రహిన్సర్పంగనా

సక్తిజెందుచునుండు భక్తవరులు

తే-గీ. వీనులకునింపటుండఁగ మానసంబుఁ,

దనియఁజేసెడి మంగళధ్వనుల వాండ్రు

భరతశాస్త్రం బెఱింగిన పటిమగలిగి,

యున్న వేశ్యలు నున్న వారూరి నిండ.

89

సీ. నిఖిలభూతములకు నిత్యోపయుక్తంబు

లగుచెరువులమర్ప నైనవారు

భక్తాళిసేవించి పరమందు నట్టిదే

వాలయంబు లమర్ప నయినవారు

అన్య దేశాగతు లైన దర్శిదుల

కన్న సత్రములిడ నయినవారు

పరపురములనుండి వచ్చుపండితులకు

నర్థమిచ్చి భరింప నైనవారు

తే-గీ. అందునెవరై న నిందాండ నభిలషింప,

నింష్టఁదగిన యుపాధులు నేరుపఱచి

తగినవిధములఁ గాపాడు ధార్మికాళి,

యొందఱోయున్న వారుమా బందరందు.

90

తే-గీ. ఇట్టిపొందిక లొప్పిన పట్టణంబుఁ,

జేరఁదమ్మన వెంకన్న కోరుటరయ

భాగ్యకాలంబు రాఁబట్టి పదవిపట్ట,

ననువుగాబుద్ది పుట్టె నంచనఁగ వచ్చు.

91

చ. కలిగిన భాగ్యసూచనకుఁ గారణమేమయి యుండవచ్చునో

తెలిసికొనం బ్రయత్నపడ దివ్యదృగీక్షణమున్న వారమా

కలవిధమింకనే మగునొ కానఁగ నైనదొకండు తెల్పెదన్

సలలిత రీతినమ్మనగు శాస్త్రమును నివరించి చెప్పుచున్.

92

కం. ఆతనియైదవ సుతుఁడుమ, హీతలవిఖ్యాతరామ కృష్ణార్జుండీ

భూతకిఁ గారణమైతగు, జాతకముకలట్టిడనుచు శాస్త్రవిదితమా. 93

ఉ. శ్రీముఖ వత్సరంబు నను శీతలవేళను బుష్ప శుద్ధమా
దా మొదటం జెలంగు తిథినర్కజవాసరరాత్రి మూలపో
గామణి వచ్చుతారఁదగు కాలపు వృశ్చిక లగ్న మందానా
నా మఱునాఁడు పస్సుసమయంబునఁ గాంచిరి రామకృష్ణయ్య. 94

తే-గీ. కన్నతలిదండ్రులకు మోద మున్ననరుదె,
ఉన్నస్థితిగతు లిటఁగను చున్నవారు
వన్నెగానుండు ననవిను చున్నవారు,
• మిన్నసంతోష మందుటే యున్నయెడల.

95

కం. కవిబుధులు తనువు నన్యశి,
రవులర్థము నందుమూట రవిజుఁడు విద్య
భువిసుతుఁ డాటిట రాహువు,
తవిలెగురుఁడు లాభమునఁ బదపడి ధ్వజంబు.

96

సీ. శ్రీముఖాబ్దముననే శివగురు బుధభక్తి
శ్రీధీలెసంగెడి చెల్వుఁ గలిగె
పాపమై యుపకారి బహుధని నెరదాత
ధర్మజుఁ డునుమంత్రి తానయ్యె
పాడ్యమి గాబహు పరిజన సంపద
జ్ఞానంబు ధనముశృంగార ముఁగనె
తొంటియాపాఠయై యుటచేతను బుద్ధి
ఖ్యాతిసూక్ష్మగ్రాహ కత్వమబ్బె

తే-గీ. వృశ్చికంబొట నాదార్య వినయగుణము,
లుండిమృష్టాన్న మొరులకు దండిగనిడు
ధనువుశశిచెందఁ బ్రాజ్ఞుండు ధార్మికుండు,
జనహితుఁడుదేవ భూసురార్చన రతుఁడగు.

97

కం. శనిదినమునఁ బ్రభవించుట,
యునుయామ్యాయ నమునందు నుద్భవ మందఁ
గనుటయు జతపడి సాహస.
మునుగోపముఁ బట్టుదలను మొలపించెఁగట.

98

పీ. బుధుడుశుక్రుండును బుట్టులగ్నమునందు
 నుంటచే జ్ఞానియు నుచితవక్త
 ఆచారచరణలందు నాయువొప్పిన వాడు
 ధనగుణలావణ్య ఖనిక్షమియును
 మృదుభాషి సదయుడు మేటికీర్తిగలాడు
 స్త్రీప్రీతి వస్త్ర సంప్రీతి యుతుడు
 ధనదాతగణిత శాస్త్రజ్ఞుండు సుఖయస్త్ర
 వేదిదృఢ శరీరి సాదరుండు.

తే.గీ. తీర్థయాత్రలొనర్చెడి దేవహితుడు,
 భ్రాతృవైషమ్య మొకకొంత పరగునతడు
 నగునటంచును శాస్త్ర మందగపడునది,
 తగునుసుమ్మనఁ బ్రత్యక్షముగఁ గలదిట.

99

ఆ. బుధుడుశత్రురాశిఁ బొందెనాతండప్ట,
 మాధిపుండు భృగుడు వ్యయపతియగు
 తనదుజనులెశత్రు తతియయి కష్టన,
 ప్టములొనర్తురట్టె యమరెఁ గనఁగ.

100

చ. రవియును జంద్రుడున్ధనపు రాశిఁబ్రకాశిల నల్పతోషియై
 యప్రమితమైన విద్యగల యాతడు శోభనవంతుడుంబ్రతా
 పవిలసితుండురోగి ధనవంతుడు యశావనమంకురింపనే
 ప్రవిమల రాజమాన్యతయుఁ బ్రాభవముంగను నట్టెయైతఁగె. 101

కం. శనివిక్రమమున స్వస్థతఁ,
 గనియుండుట నాయువెచ్చు కలిగిప్రతాపం
 బునుబొంది ముదము లేమియు,
 దనసోదర వృద్ధియుఁగని తనరునటాయె.

102

ఆ. వాహనమునఁ గుజుడు పడిగృహచ్ఛిద్రంబు,
 బాల్యమునను దండ్రు మారకంబు
 తగనియింట నునికి తల్లిదీర్ఘాయుస్సు,
 బంధుగులను రోయు పనియునిచ్చె.

103

కం. ధీరుండతి సుఖమోక్షపు,

దాకిననువైనయట్లు ధర్మరతుడుగా

నాటిటిరాహువు వ్యయమునఁ,

జేరిన కేతువునుజేయుఁ జెలఁగు నటులనే.

104

ఉ. ఆయమునం దెసఁగు గురుఁ డాయుప్రవిద్యధనంబు నిచ్చియూ

దాయము పెక్కుభంగులన దాయెనగుంచుచు నుండికీర్తిసం

ధాయక సుప్రతిష్ఠలు ముదంబునఁ జేయుచు భాగ్యవృద్ధిఁ

బాయనినిష్ఠనుండన దుపాయమొనర్చున దిచ్చటం దగున్ .

105

తే.గీ. కేంద్రమందును శుభులిద్ద టుండ్రుగాన,

నాటిటన్మాటఁ బాపులున్నారగాన

గురుఁడులాభంబు నందును బరగుఁగాన,

నాయురారోగ్య భాగ్యంబు లతిశయిల్లు.

106

చ. ధనమున భాగ్యరాజ్యపులు తద్దయుబల్కి జెలంగుచుండనా

ధనపతి లాభమందలరఁ దాజయ శాలిగసర్క.నూతి స్వాం

శనుగొనీ స్వస్థుడై గురుని చక్కనిచూపొన గూడియుండఁగా

ధనమును లాభమున్జయము ధాటియుఁ గీర్తియు నబ్బుటబ్రతు? 107

ఉ. పాచకుడైన చంద్రుఁడిడు వస్త్రసుభూషణ లాభ సౌఖ్యముల

పూచిఫలించు నట్టులల భూబలరాజ్య విభూతిధర్మముల

యోచనచేయు బుద్ధిమతి యుత్తమభోజన ముత్సుకత్వమున్

యాచకుల న్భరించెడి సమర్థత యన్నియు నీడనొప్పెడిన్.

108

తే.గీ. ధురధురాయోగ మొప్పు బంధురతరమయి,

సకలసౌఖ్యంబు లిచ్చాను సారములగు

విపులసత్కీర్తి వెలసెడి విపులయగదా,

సరవిధర్మార్థకామ మోక్షములు కలుగు.

109

సీ. పర్వతయోగంబు ప్రభుతయశంబిచ్చు

ముప్పదియైదేడు లోపలగాన

సుఖయోగమిచ్చు సత్సుఖమును బదియూలు

వత్సరంబుల యూడు నచ్చునపుడ

విష్ణుయోగము బహు విభవభోగములిచ్చి
ధనిని గుణిని జేసి దాతఁజేయు

తగుఁజతుర్ముఖయోగ మొగిజయి నృపుఁజేసి

సత్కార్యము లొనర్చు సరణిఁబెట్టు

తే-గీ. యుగ్మయోగము రాజత్వ మొనరఁజేయు,

మారుతంబాను దురితాప హారకంబు

ఇంకనిట్టవికల వెన్నొ యెన్న లేక,

గ్రంథవిస్తరభీతి సంగ్రహ మొనర్తు.

110

ఆ, ఇట్టికోటియొప్పు నట్టియీతండొక, పట్టిగానుబుట్టి యుట్టిపడ నె
మెట్టబందరందుఁ బుట్టియుండునుబుద్ధి, దిట్టమనునపదవిపట్టుటకును,
కం. పదియాఱేండ్లతనికిఁగా, నదనపుడొక కొంతయగుడు నభివృద్ధిఁగనం
బదపడియశావనమందును, బిదపందగ ముప్పదైదు పేరిమియెచ్చెన్.

చ. రమణియు మంచిజాతకపు రాణకలట్టిది కూడఁమేలిదే

రమణుల భాగ్యమన్నులును రాణులవీశులు క్రుంగఁజేయనొ

క్రమమున జాతకంబులిలఁ గానఁగనొనిదియట్లు కాకపె

పమరఁ బరస్పరంబుఁదగు నందునఁ బొందికఁ జెందిమీఱునొ. 113

కం. ఇందులకు గుఱ్ఱుకాఁగల, సందేశము పెండ్లియైన సంవత్సరమే
యందుకొనె భాగ్యమినుమడి, పొందికఁగన్నట్టుజనులబుద్ధికిఁదోపన్

చ. ఇదిసరి బందరందు వసియింపఁగవచ్చిన వెంకనాహ్వయుం
డది మొదలబ్బ యుగ్మమున కయ్యమరాలయ మందెఁబుత్త్రసం
పదఁగను భాగ్యమాతనికిఁ బట్టియుఁబట్టఁగ లేదువారిసం
పదలుగనంగనొ పదవి బాహుబలార్జన మాత్రజీవిగాన్. 115

ఆ. ఒక్కజ్యేష్ఠసూనుఁ డుపనయనంబయి,

యున్న వాఁడు మిగిలి యున్న వారు

పిన్న వారు వారిఁ గన్నార లున్నారె?

అన్నిమీరె యగుట వన్నెమీఱె.

116

కం. పాదంబీయూరనునిడ, సోదరులాలుపురస్రగ్ జూడుపిచ్చయ్య
పాదుకొలిపె వాణిజ్యం, బాదుకొనిరితమ్ములెల్ల సనువర్తనచే. 117

ఆ. పూనికయునుశ్రద్ధఁబూనిపిచ్చయ్యయే, పాటుపడెనటంచుజాటువచ్చు
పీలుఁబట్టితొలుత నేలూరనీయూరఁ, గిటురేటింగిచేసిఁ గృష్ణలింగదే.

ఉ. బట్టలవర్తకంబునకు బాగుగ నెన్నిక కెక్కినట్టిదీ
పట్టణమంచు నిందుఁదమ బంధువులైతగు మేనమామవీ
గుట్టునెఱింగి యీపనినె కోర్కెనొనర్తు రటంచు నెంచిచే

• పట్టిరదే మహాస్థఁ గొని పట్టినదెల్లను బంగర్తైత గణ.

119

తే-గీ. కలిసివచ్చెడి వేళిరా నలయుఁగాని,
దొనదొన యటంచు వెల్లువ కెనగవచ్చు
దిసదినంబును మఱియొచ్చు దీనిమచ్చు,
సుకరముగఁ గనలోక నాటకము నచ్చు.

120

ఉ. ఆయెవివాహముల్వరుస సగడఁకకాయలు వేళపట్టుల
నీయుత్తులంచు నెల్లరను తేజమునబ్బెను సోపలుకాన్గి
నాయపు వన్నె వాసులుక సంబంధనయ్యెను ధగ్గకొర్కెము
చేయఁగనై యశంబుఁగని శ్రేష్ఠులుసార్థి నాముల్లగిటు.

121

తే-గీ. అట్టిపట్టందె పిచ్చయ్య యభవుపాద,
సేవగోరుచు రజితాద్రు జీరనరిగ
గట్టిపట్టొప్పనగు వర్తకంబుగానఁ
గడఁగితమ్ములు దానిని నడపఁబూస.

122

కం. పిచ్చయ్య భ్రాతృ తతియని, యచ్చుపడిన పేరబడిగ నాయూకోస్తా
లచ్చుపడి మచ్చికంబడ వచ్చుబడియుమీరభాగ్య వృద్ధి నమల గు.

ఆ. అంతఁగొంత వడికి నై రివిభక్తులు, ఇంతమేల్మీఁదమకు నిచ్చిచెడిన
యట్టిపిచ్చయ సతియెట్ట యెదుటనున్న నిల్లునిలిపిభాగమూయగ్గద!

ఉ. పెద్దగు వేంకటఁ చలము పిచ్చయపిమ్ముల నన్నయచ్చుము
నైదొగు బ్రహ్మయాహ్వాయుని పేరిలనిల్పఁ గడంగినానలు
ట్టిదలు వేలుగామిగిలి యేర్పడు పెద్దగు నారసంహార
యొద్దిక బుద్ధిముద్దులున యాన్నతివృత్త స చేయుకొప్పలు.

125

- కం. పెద్దలయెడ సద్భక్తియు, దద్దయు విశ్వాసమఖిల ధర్మములందు
 న్ముద్దీకఁబిన్నలయెడఁదగు, నిద్దములై యిన్ని యొప్పునియతిగలాఁడౌ
- ఆ. అలయుడత్తు మంశమందుద్భవించిన, నాగరత్నమనెడి నాతిమిన్న
 నాదీనుద్వహించి యాపె యందుంగనె, ముద్దుగానుసుతులనిద్దఱినిల.
- కం. ముందొదవిన సుతునకునా,
 నందముగాఁ బిచ్చయయను నామమిడియిఁకౌ
 నందను సుబ్రహ్మణ్యమ,
 నందగు పేరుంచి పిలిచె నరసింహమొగిన్. 128
- చ. తనమమకార మున్మొలచు తమ్ములలోఁదొలి వానిఁజ్యేష్ఠనం
 దనుఁడయిపుట్టుటుండఁగను దానికిగుఱ్ఱుగ నామమద్దియే
 పొనరిచి కొంచునేరుపడి బుద్ధులుసెప్పెను లోకమంతకా
 వెనుకటిపిచ్చయే యనఁగ వెల్లడికాదె తదర్థముల్గనన్. 129
- ఆ. అంతఁగొంతకాలమరుగంగఁదుదివీర, భద్రుఁడందెనభప్రభద్రపదము
 అతనిదత్తపుత్రుఁడాయె సుబ్రహ్మణ్య, మిచ్చగించితఁడయిచ్చెఁగాన.
- కం. మఱికొంత కాలమేగ,
 న్నరసింహము కూడరౌప్యనగముం జేరం
 దఱియగుడు వయిన మెఱుంగనె,
 సరసుండ తఁడౌటఁజేసెఁ జక్క-నియూహన్. 131
- కం. అట్టుల యోజించియుఁదన,
 పట్టులఁ దానొప్పగించె భ్రాతల లోనన్
 దిట్టయని మదికిఁ దోఁపం,
 గిట్టెడి హితమొప్పురామ కృష్ణాఖ్యు నకున్. 132
- తే.గీ. మున్నెపిచ్చయ్య నెన్ననయొన్నతుండు,
 వన్నెకింకెక్కఁ జేరెనా పిన్నతండ్రి
 యొద్దననునట్టె ధర్మపు బుద్ధికుదిరె,
 బెద్దిపేరంద నొనర్చి యొద్దికఁ గనె. 133

చ. అతఁడెకదాగుణాభరణుఁ డన్నివిధంబుల వన్నె కెక్కఁగా
హితపడి సజ్జనుల్బుదికి నింపగుప్రీతిని జెప్పికొందురీ
వితమెప్రశస్తమంచితఁడె విశ్వసనీయుఁడటంచుధాత్రివై
గతయిదియొప్పుఁగాదెకల కాలముధార్మికు లిచ్చునుచ్చుగఁ. 134

సీ. ఇతనిబట్టియెకాదె యీతనికులజులఁ
బేర్కొనినిందేను బ్రీతితోడ

• ఇతనిబట్టియెకాదె యీతనిపురమును
వర్ణించి నాడను వాసిమి

ఇతనిబట్టియెకాదె యీతనిపూర్వల
పల్లెనర్చించితిఁ గొల్లగాను

ఇతనిబట్టియెకాదె యీతనిజేశము
నేశసనుజనులఁ దెలిపినాఁడె

తే. గీ. ఇట్లుబొక్కఁడు మహితుఁడై యెన్నికఁగనఁ,
గాదెయిద్దంత వెలువడి సునతఁగాంచ
తనదుదేశముఁ దనయాళ్లఁ దనదుజనులుఁ,
దానుఁదనరెద రాచంద్ర తారకముగ. 135

మ. తరమేయేకినైన నిట్టిపదపు ల్లామెన్ని జన్మంబులో
వరుసంగాంచుచు నట్టిపట్టులమహా భక్తుండునుల్లానియై
కరమామోదము గల్గియించుకకళం కంబై నలేకున్న నే
పరగుంగామృత జీవుఁడై వెలయునా భాగ్యంబుసామాన్యమే? 136

శా. వేదాంతంబులు పన్యసింపనయిన న్వేదాలు పట్లించిన
న్వాదాలందుఁ బ్రవీణతంగనిననే వాక్యార్థము ల్పేసినం
గాదేబట్టపరీక్షల న్గల్గించినం గై వారముల్పొందినఁ
మీఁదంగీర్తి శరీరులై వెలుగన " మేల్కొంగున గల్గి గో? 137

ఆ. మాటఁజెప్పుగలరు మాటునఁజూపున,
బూటకంబులాడి మూటముడుచు
పాటెకానిధర్మ పాటనమున్నాసి,
నేటొరింగిచేయు సేదఁగనిర?

- ఉ. చెప్పినరామకృష్ణయయుఁ జేసినపిచ్చయ యట్టులుండఁగా
నొప్పుగనున్నదిద్దియని యూహనుగాంచి ముదంబునంది బ
ల్మెప్పుగఁ జెప్పికొఁగలుగు మేమునుమీరును వీరువారలు
న్మోప్పఫలంబుఁగూర్చికొనఁ గూడునెయింతటి మేల్మియేదిల? 139
- చ. తెలిపిరి కర్ణుఁడున్నిబిద ధీచులుదాతలటంచునెల్లామే
న్వలిచియొసంగిరంచునది వాసియె? మేనునుబ్రాణమియఁగాఁ
దలఁతురె డబ్బుదాచుకొని దానికిసీయవిసోలవంచునా
విలువగలట్టి దౌధనము పిచ్చయవెచ్చముచేసెఁ బూర్తిగా. 140
- ఆ. ధార్మికునకుఁ గాని ధర్మంబు కనరాద,
టంచుబుధులు చెప్పు మంచిమాట
ఇతఁడొనర్పఁజెప్పు వితరణ వివరణ,
మెల్లఁగనఁగఁ దెలియు నెల్లరకును. 141
- చ. ఎవరికిఁజిన్ననాఁడు భరియించెడి పెద్దలు లేకయుందురో
ఎవరుపరులమున్దయ వహించియుసాకిన మన్నిఁగందురో
ఎవరికి నాపదల్వరుస నేర్పడుఁజిన్నత నానవారెపో
ప్రవిమల ధర్మరక్తియును భక్తివిరక్తియు ముక్తిఁ గంద్రుసూ. 142
- తే-గీ. ఇట్టిపద్ధతిలోకాన రట్టెకాదె?
గట్టియండలు గలవారి గుట్టుఁదెలియ
పుట్టుగతులింక లేకుండు నట్టిదశలె,
పట్టిచెడుచున్న విధమునున్నట్టు కనమె? 143
- కం. మనపిచ్చయ వృత్తమువిన, ధనికతయొండట్టులుంచి తక్కినవరయం
గనెయిట్లొతఁడుకావలె, ననియెపురాకృతముచేసి నట్లనిపించు. 144
- ఉ. కొందఱు పూర్వకర్మమనఁ గోపముఁజెందుచుఁ గొట్టవత్తురే
మందము వారిసాహసము నజ్ఞతగర్వము ధూర్తులక్షణం
బెందునుగానరాని వని యెంచఁగలంతవియానదే మన
డెందముఁజేరి కర్మమె నటింపఁగఁజేయును వారినమ్మెయి. 145

తే-గీ. పూర్వకర్మాను గుణముగా నుర్విజనులు,
మంచియును జెడుగు లనుభవించుచుంట
నాటకంబట్టు కనుచున్న మాటమఱచి,
బూటకంబులు సెప్పికోవాటమె? కట!

146

ఉ. పిచ్చయ పిన్న నాడెకని పెంచినతల్లిపరాంబ పాదముల్
మచ్చికఁగొల్వఁగాఁ జనిన మాతృవిహీనత నొంది యెవ్వరో
యిచ్చగలారు చేచ్చి భరియించినఁగాలము నెట్టికొంచుఁబో
వచ్చునులెమ్మటంచ నెడి వన్నెఘటించెను బూర్వకర్మమే.

147

ఉ. దానినిబట్టియేర్పడెని దానముదీనను బుద్ధినిద్దమై
కానఁగ వచ్చు స్త్రీలనుని గర్వమునంగని యమ్మయమ్మయం
చూనినశ్రద్ధతోఁ బిలిచి యొప్పుగవారల ప్రీతిఁబొందఁగా
నైనవిధంబు నొప్పుడియె నద్దియడంకున యశాఁగదాధరణ.

148

మ. పదియాతేడుల ప్రాయమప్పుడునుహః పత్తంగనావేళరా
సదయుండొజనకుండు శంకరనివా సంబుఁబ్రవేశించె సగ
పదలెన్నున్నను శాధ్యతల్లలిగిచే ఖట్టంగలారుండమిం
గదదీనత్వము నాపరించుమది జంకంబూర్వ కర్మంబునన్,

149

ఉ. ఇందులనేర్పడంగలిగె నెంతయొయోరుపు నేగ్గునీరుపు
ల్పందత మాయఁగాఁ దనకు మాన్యులుకన్నడ నైనవారికి
న్వందనము నొనర్చుచును వారలదీవనలందు చుండియా
పొందికలం జరింపఁగను పోడిమినేని పుణత్వముంగనన్.

150

నీ. తల్లిదండ్రులకుండు దండిప్రేమముగల

యట్టిబంధువు మేన యత్తయెయని

జగమెల్ల నెఱిగిన సంగతియాటచేఁ

బిచ్చయ్యకండకా వచ్చుననుచుఁ

దండియే యూహించి తగుననిపులవత్తి

పరదేశయాభిఖ్య పడతియైన

సోదరి వేంకట సుబ్బమ్మనీకొల్పి

తత్పుత్తినిజపుత్తు దారఁ జేసె

- తే-గీ. కోడలయ్యెను దనమేనగోడాలెయని,
యల్లుడయ్యెను దనమేనయల్లుడయని
యన్నయునుజెల్లెలానందమందుచుండి,
బెరుకులేకుండఁ బరగిరి మురిపెమునను. 151
- చ. తమజనకుండు వోనయినఁ దద్దనదూఱముఁ బాపికొంచునే
క్రమమున నోమెలంగఁగనఁ గానతివేంకట సత్యనాగర
త్నముజతపడ్డఁ దద్ధితము నన్మఱియాపెగుణాల ముద్దునం
దమినిహ సౌఖ్యముం బడసె ధార్మికపాళికి దల్పమేకదా. 152
- ఆ. కొలఁదికాలమిట్టి యలనాటుకాఁగానె,
కాంతకానఁ బడియె గర్భవతిగ
సకలలాంఛనములు సక్కఁగా జరుగును,
మాసపూర్తియాయె మానవతికి. 153
- మ. అనుకూల ప్రసవంబొగి స్థిరగెనన్దానంద పానోల్లో
మునుకల్వెచ్చిరి బంధుమిత్రజనము ల్ముద్దెన పుత్తుండువు
ట్టెనుబిచ్చయ్యకుఁ గష్టముల్వెనుకఁ బట్టెన్మృదు మేనెనటం
చనికోదంపతు లాత్మలం గనిన యాహర్షంబదేపాటిదో. 154
- ఆ. పాడుపూర్వ కర్మ ఫలమదెందున్నదో,
యేదికొనుచు నటకె యెటులఁజనెనో
వారువీరెటుంగఁ బేరైనఁ బెట్టలే,
దట్టిపట్టినిట్టె గిట్టనెట్టె. 155
- ఉ. కామమొ మోహమోయెదియొ గర్భనిషాదముమిక్కుటంబుకాఁ
గామమకారముం బెనిచి గాముగఁబీడయొనర్చుఁ గాదెతా
నీమముతో నెదిర్చిమది నిల్పిజయించెను దద్వికారముల్
ధీమహితుండు పిచ్చయ జితేంద్రియతంగని పట్టులెక్కనే. 156
- ఉ. అంతటనైనవీడక మహాపదముంచెనె పూర్వకర్మమే
చింతకొకింత యేదెటపి చెందదెయేమన నచ్చునక్కటా
కాంతయనుంగు నెచ్చెలి వికాసపుముద్దుమొగఁబుగల్గున
య్యింతియుఁబాసెఁబిచ్చయ నహీనమనోవ్యధయావరింపఁగన్. 157

ఉ. ఎంతధనంబుగల్గిననిఁ కౌతటిమంచిగుణంబు గల్గిన
నాంతియు దాంతి యెంతటివి శాలతగల్గిన నానగల్గిన
భ్రాంతులడంగనైనను విరాగములుప్పటిలంగనైనదా
నింతయు మానకంతయు వహింపఁగఁజేయును గర్భమందట్టి. 158

ను. అకటాపిచ్చయ భాగ్యహీనుడవురా హా! యెట్లుతెట్లు తేగా
సుకరాన్నప్రద తల్లిభాగ్యకరుడై శోభించు నా తండ్రి నం
శకరుండై వెలుగొందుపట్టి తుడకిచ్చల్చి పోషింపనా

• వికచాబ్జేక్షణ పత్నియొల్గిరని వాగ్వీరహ్నాడో దాగ్ధుఁడ. 159

కం. అన్నా! కడుఁబిన్నవురా,

యెన్నాతినొ కట్టుకొని వహింపుమి సుఖమి

వెన్నాఁడు లెట్లు తలఁచిన,

నన్నంబిడు వారువలదె యనికొంద లెనన్.

160

కం. అన్నియు వినియెన్నికఁ గను,

చున్నమదిం దిన్ననైన యూహా ఘటనింపం

గన్నాఁడు పిచ్చయాద్యుఁడు,

విన్నారలు వింతపడఁగ విన్నాణముగన్.

161

మ. కలదేనాకిక సౌఖ్యకాలమిలవై గాంగ్గీరించి 'నీ'నా'స్పిన

స్థలియింపంజనునే విశేషపదపు లాస్పిష్టంబు లీదానానీ

లలనారత్నము పిన్నప్రాయన నేలఁపోవునిం కొక్క న

చ్చెలినేఁగుంట్టి కొనంగనంగ నపుడు స్పిష్టించు గట్టెఁబుల్.

162

కం. కనలేదామ బ్రసకుఁడు,

మునుకొనియుఁ బుస్వప్నహామను జేసికొనం

గనెనేయని కొను సుఖమును

దనపేరిట నాపెనిలిపి తరలెనె కాదే?

163

మ. భగవంతుండెఁగ మీఁద'నీ విడిమలదా రాభిగ్యుండవై యుండఁగా

నగుకాలంబ'న 'నీ'దుమాటలును తెక్కా? పోరి' యంద'గడ్డవై

దగఁజూడన్దిగలాగఁగాఁబడెడుఁగా దేవేశు సచ్చాసనం

బగునా? మానవమాత్రునూ హలగునా? యత్యేకలన'వ'గదా.

- ఆ. నాటనుండినాకు వాటంబు గానండ,
యైవమనయత్తయడలుగర్భ
దుఃఖమట్టులద నొరనయియేనుండ,
దలంపవచ్చునొక్కొ తులువ నగుచు. 165
- ఉ. వారమితంబుగాఁ గలుగు ప్రాయముఁ గాంచిన దంపతుల్పదా
కూరిమిమించుచు జెలిమిఁ గూడియెనంగుట చెల్లుఁగాననే
వారుఁబు నర్హివాహముల వారవిశేషముఁ బట్టితిన్న నా
దారులనొప్పఁ బోరదియ ధర్మముబ్రాహ్మణ నైశ్యులందిలన్. 166
- ఉ. కానకబుద్ధిగడిదినఁ గామరు పెండిలిఁ జేసికొన్నవా
లైనమృతుల్ దంగనలు వ్యాకులపీడిత లైకురూపముల్
పూనిచరింతు రెందఱొ విభూతులుదోవతు లెచ్చువెచ్చమా
నేనయ వేత్తలైన నది యెంతురెయ్యత్తమ కార్యమంచిలన్. 167
- ఆ. అనుచుఁదోపనైన ననురాగములురోసె,
నింకఁదోడువ్యాధి యంకురించె
అద్దిబలపడంగ బుద్ధియు స్థిరపడె,
దగవెఱిగెఁ దన పినతండ్రి వలన. 168
- కం. తమవారు చేరియొనరి,
పుమియోపిచ్చయ్య నీవు పుత్త్రస్వీకా
రమనుచు బోధించిననా,
భ్రమలను బడక్లితుదినిః ఖాగుగఁదలఁచెన్. 169
- ఉ. ఎన్ని పురాణము ల్మఱియు నెన్ని కథల్విన నైనఁబూర్వులం
దెన్ని కఁ గన్న వారు పహియుంపఁగఁగోరినఁ బుత్త్రసంపదం
దిన్నని సత్తపంబులును దేవహితంబులుఁ జేసిపుత్తులం
గన్నటులుండుఁగానియెటఁ గానమువ్యాజ్యములాడుదత్తతల్. 170
- ఆ. వానిచుత్రములను వర్ణించిచూచిన,
మాటుముల్లు వేయు తీరెయంట
అట్టిమాటుముడుల వ్యర్థపుబుమేలె,
లోభియెఱుగుదాని శోభమెఱుగు. 171

కం. ఏనికొయే జన్మముననో,
తానప్పులబడ్డవాఁడు దానిందీట్టొ
గానై యీ పేరునఁగొని,
యీనగునీ నగులమారి యివియు, దగవే?

172

శా. నాకేపుత్రుడె సంగనైన దశయున్నంబున నాహస్తియు
లోకంబున్విడి యేగనేమిటికి? బాలుండీలి గంబోకటా!
నాకాంతామణియుం బరంబుఁగను నీ నాయంబు? నాకి నీసి
లోకభ్రాంతులు నెంతఁగానగునె వీలుంజాలు లేకుండఁగన్. 173

శా. పైపెచ్చెరుజయేను పడ్డఁగనుచు స్పృధంబు లింకుంచికో
లోపంబానుదయాంబికా ధవుని నా లోచితునిర్మాణములే
ప్రాప్తానాకిక ధర్మమే యదియెసం పాదించుసక్తి స్తనం
చాపట్టందు విరక్తీనూనెమదిలో హర్షంబు పెంపొందఁగాక. 174

ఆ. అబ్బరంబె? తొలుత నడచునపైనోయ్, నంతనాటి తేగ్రు యతవిగర్తు
లోదవెశోద్రవిట్పు, హర్వీసు రావస్థ, అబ్బెనట్లనాలుగాశ్రమములు,

ఆ. ఇంకనొదవదగినయి కిమ్ముమోక్షమ్మ, శంకలున్న? మదికిజంకులున్న?
పొంక మొప్పనేక లంకింబులుండవు, లంకలుడిగనీశు కింకరుండగ.

కం. ఒకనాఁడు రామకృష్ణయ,
సుకుమారునిఁ బిచ్చయాభ్యుఁ జూడఁగఁ బోఁగా
నకశంకభక్తి నాతఁడు,
ముకుళిత కరకమలుండగుచు మునుకొని యనియె.

177

కం. బాబాయి నన్ను దిద్దితి, సేబాసని లోకులెన్న సిరిధరఁ గలుగు
గాఁబోలు ననితలంచితి, వాబలమున నేనుగందు నక్షయ పదిమా.

కం. నీవెఱుఁగని ధర్మములును, నీవెఱుఁగని కర్మములును నియతమాలంద
న్నీ వెఱుఁగనిమర్మములును, లేవనినమ్ముచునుమదిచలింపదునాకు.

చ. ఎవరెవరెవ్వయో తెలిపి రెంతగనోయిహ సౌఖ్యకామికా
వివరము ముద్దుగాని యల నెట్టియె లేని నరుండనామదిం
దవులునెయో వికారము నిదానముగా నెద నెంచికాంచితిం

అనియెను నీ గదలుచుచు జేసినాశంకలు గలవంశంబున

180

- కం. అనవిని పినతండ్రియను, నివసమెన్నఁడుఁ బెద్దలనఁగ వినవీవనియీ
పనితదోబ్ధి ధకుభిన్నం, బాసగూర్పఁదలంచి తెట్టులోనాఁగానే. 18
- ఉ. పిచ్చయరామకృష్ణ యకుఁ బ్రీతిజనింపఁగఁ బల్కు-నిట్లునే
నిచ్చలుసీసుబోధల వినిర్మలచిత్తుఁడనైన దుండఁగా
వచ్చినకష్టముల్లగిన వన్నియఁగూర్చెను ధర్మనిష్ఠకే
మచ్చుననేరు చెప్పవిన మానస మొప్పదు స్థైర్యమేర్పడెన్. 18
- కం. వినలేదే యింద్రద్యు, మునిచరితముఁ గీర్తిదేహమునుబొందినయీ
ఘనులకు నీడేరుగురు?, తనయాదులిటుద్ధరింఁతే ధర్మమెవరమా
- కం. లోకోపకార విషయము, లేకొన్నియొనర్పనైన నెన్నికఁ గాంచు
గాకతినితిరిగి చావఁగ, నేకోరంబేరునున్న యెవపుగుగునకొ. 18
- చ. ధనముఘనంబుగా నొనర ధర్మమొనర్ప వరంబగుంగదా
మనముస్థిరంబుగాఁ దనర మర్మమెఱుంగ గుణంబగున్నదా
ఘనమగు తెల్వికూడఁదగు కర్మములన్నెర వేర్పనొనుదా
జనములొస నెత్తనొక జన్మమిట్టిలఁ గొనిన వృధా. 18
- సీ. తగినపాటేలేక ధనమొన గూడెను
దగినపాటవ మున ధర్మ మొనర
నగునట్లు నీయండఁ దగియుంటిమెట్లెక్క
నవునట్టి కష్టంబు లనుభవించి
వలసిన యొద్దిక ల్కలిగించి కొంటిని
పీడని రోగముం గూడియుంటి
భ్రమలువాసెను దీతె బాధములవిరక్తి
శక్తివంతంబు చక్కఁగఁదగు
తేగీ. నన్నుసృష్టించి నాయీశు పన్నుగడనె,
యిన్నియిట్లయ్యె ననురూఢి నున్నవాడ
నెన్న నాతని యానకు భిన్నమున్నె?,
నన్నుబోనిమ్ము మదినున్న తెన్నుబట్టి. 18
- కం. అనియిట్లనేక విధముల, మనవులొనర్పఁగ వినియు మాననికడఁకం
గనిపట్టిబాబు వ్రలికెడిఁ, బనియెట్లొనరింతువిట్లు పడియుంటి నెనాన్.

కం. మనమునఁదనకుంగలనూ, పనులుఘటింపఁబడంగ వ్రాయుదునేవా
నినిఁదగుచా రొనరించెద, రనువొతరుణంబులందు ననిపనిఁబూనెన్.

తే-గీ. తనకుఁదోచిన దంతయుఁ దనపితృవృత్తి,
నడిగితనకును దోపమి నతఁడె చెప్ప
వినియు వ్రాసిన మరణశాసనముఁ గనుఁడి,
పరగునీపుస్తకము తుదిపొరట లందు.

189

ఉ. జ్ఞాతులక్మీయ మిన్ఫలము కల్గదటంచువినంగ నొటనా
నీతముఁబట్టివారుధన నేతలెయైననొసంగఁ గొంతగాఁ
బ్రీతినిదన్నుఁ జేరితన రీతులకున్వగ పొందినారికా
యాతెగలందఁ జేసియిడె నర్థమువారల కర్థమిన్దగున్.

190

కం. తనవారలందు ముఖ్యము, గననాథలకింకవృద్ధకాండంబునకుం
దనసేవ కావళికినిం, కనుహితులకు వెజ్జలకునుగనుఁగొనియిచ్చెన్.

తే-గీ. పూన్నిగురుని కొనర్చిన పూజఁ గనుఁడి,
ఒసఁగెడ్డమపురోధకుభూ మివసతిఁగనుఁడి
గోపదేవాలయపు నిత్య దీపవసతి,
గోగణగ్రాస వసతియుఁ గూడఁగనుఁడి.

193

సీ. ఘనపట్టణంబున నొసఁగూడఁ జేసిన

ధర్మశాలకు నిచ్చు దగినయట్లు
పల్లెటూరికిఁజెల్లు పల్లెకూటపు నిల్లు
చూడవీలటుచేసెఁ గూడపనట్లు
వృద్ధనిర్మితము జీర్ణోద్ధారణమునని
యమరఁజేసెను విష్ణునాలుయంబు
తాతదండ్రులు పుట్టు తానక లంకత
సందనిర్మించె శివాలయంబు

తే-గీ. పెద్దలేర్పడఁ జేసిన పెద్దదగుని,
హస్తమున్దగు మోట్లతో నమరఁజేసె
అరయఁదనయుల్లర క్రియఁబట్టికములు,
బగుగులగున సన్నియే గృహంబు గనుఁడి.

198

- ఉ. పిచ్చయబుద్ధియోగ్యత లభించునెవారికి పీడికూర కే
పెచ్చుగవాఁగఁదూఁగెదరు పెద్దలలక్ష్యము చేయఁబోరుతా
మిచ్చకుఁదోఁచినట్టులిన నీకొనుచుందురు పిచ్చివేసముల్
బొచ్చులుబట్టకట్టులును బొట్టులుమార్పుచు వేయుచుండెడినీ. 194
- ఉ. పెద్దలుతిన్నఁగాఁ దినక పేరిచికూరిచి దాఁచియీయఁగా
నొద్దనదున్నగర్వమున నొద్దికలన్నియు మాసిపోవనా
బుద్ధులు రేఁగసోమరులు బూతులువాతఁగ లారుజారులుం
బద్ధులువల్కువారు మఘపాయులు జూదరుకాటకానమే. 195
- చ. తనకునుదూరుక్రంతకొఱఁ తందగఁదామెడఁదోలుఁగట్టికొం
చునుమినుకంగదూరనగు చొప్పొసగూడుట యెట్టులయ్యయో
తనుఁదరియింపఁ జేసికొను దారులెఱుంగక దేశముద్ధరిం
తుసనుచు విఱ్ఱిపీగునల దూబరదిండికి బుద్ధిబొద్దఁజే
196
- ఉ. కూలికిఁదావిసంబుఁదిన గోరెడియాగ్జనముం బొనర్చుచుం
జాలియొకించుకే నెఱుఁగఁ జాలనిగుండెలు గల్గియజ్ఞమ
ర్యాశినిరేపి తద్దనము లందుచుపారల విచ్చియేడ్వఁగా
లీలగఁగాంతు పెద్దలను లెక్కనుగండ్రున యంబిఁకేడనో! 197
- ఉ. ఎదఱు తిన్నబందుగుల కెదటికిడ్డఁగొఱంత నొందదా
పొందికఁ గన్న భాగ్యమది పూర్వులకీర్తియు మాసిపోవఁగాఁ
బందయియేని పాదములొ పట్టెడికొల్వమరంగ నైననే
చెందుఘనత్వ మంటయదె శ్రేష్ఠముసంఘ యిదేటి ధర్మమో! 198
- ఉ. పాపముఁగూర్చు వృత్తులని ప్రిజ్ఞలుమున్నొసరింప మానిర
ట్లోపనియాపను వ్రుకృత ముత్తమజీసస సాధనంబులై
లోపములేక శోభిలఁగ లోకులుమచ్చున ముగ్ధినారొకో
చూపఁగవారు డాబదియు సుష్టుగఁగండ్రెనయం బెటుండునో. 199
- కం, ఇటులెటుల నొగడియించిన,
పటుతరధన విభవ మొప్పి ప్రిజ్ఞల మసికొం
చటనిట నెందఱు లేరిం,
తటిసద్గణ మబ్బఁగనిరె తగవులిఁకేలా. 200

చ. జగమను నాటకంబిదివి శాలముగాఁదగియుండు నిందులో
నగపడుఁ బెక్కువేసము లిక్కిడఁగఁ గూడిన యాటలాడునిం
పుగనవియుండు నొండొరులఁ బోలనొకొక్కడ నైర చిహ్నములే
తగియుఁగనం బడుదెలియ దైనవిచిత్రము లిట్లులుండెడికొ. 201

ఆ. నాటకంబునందు నానావిధంబుకొ, పాత్రలుండునట్లు పరగుచుండు
ఎవ్వయెట్లుతగునొయవ్వియ స్థియుండు, మాల్పుబడవ నెట్లుతీర్పుబడిన
కం. ఆమది మగవాఁడగునే?, ఆమదిగానగునె పురుషుఁ డావిధముననే
గాడిదకాకం బగునే?, గాడిదగానగునె కాకి? కాదట్లుకదా

ఆ. సజ్జనుండునుండు సరసనే వానికిఁ,
గతినహృదయుండుండుఁ గడువిచిత్ర
మరయఁబ్రాజ్ఞుండుండు నటనెచూఁఁడునుండు
వెలుగెసంగుఁ దమము వెలయు నటనె. 204

ఆ. మేలొనర్చుచారి లీలయొక్కడనుండు, గీడ నర్చుచారి గోడునుదగు
పాఠొసంగునాపు పరమాస్తవహిందె, తేలుకుట్టిభిక్షచారిబెట్టు.
కం. పిలిచియొసంగె డిదానం, బలరెడినెరదాత తగిన యాతనింగన్నం
దలపడియుటం జొరఁబడి, కలదేదోదొంగిలింఁచుఁ గావోరుండుక .

కం. శాంతముగాభాషించును, జింతపడుబగులు భిక్షం జందఁగుజనుం
డింతయుజాలిం బొందక, పంతంబునఁగుజనుఁడ "రులభిక్షంఁచుంగదా".

ఆ. తనకు లేకయున్నఁ దానేడనో తచ్చి, పెట్టునుజనుండల్ల, పేదలకును
పేదగీనలేదు పెట్టెడునోయఁడు, లొగువారినుండి తగుజనుఁడు.

ఆ. తానునొచ్చి యొనఁ బూనుఁ బరోపకా,
రమునొకండు తగిన క్రమముగాను
ఎవ్వఁడెంత నొచ్చి యేదెట్లు పోయినఁ
దనసుఖంబె చూచి కొనునొకండు. 209

ఆ. సదయుండగుచు నొకఁడు జగదుప కారమా,
లరుపబూన వాని సరసజేరి
యేవొమాయమాట లివియవి చెప్పుచు,
మోసపుచ్చు నొక్క దోసకారి. 210

ఆ. పాపమనుచునొక్కడొపదికడ్డువో, దరకి జేచ్చితాగృతఘ్నఁడైయు
వానిమనసునోవ నొనట్టులయ్యెడి, వన్ని చేయుఁగాఱు దున్నవోలె.

మ. తరమాదుష్టుని దౌష్ట్యము ల్సమసిపో దారుల్ల టింపంగదు
స్తరమాకాకుల యీకలన్నలుపువో సాధించి శోధింపఁబో
తరమానీతము లన్నిమానిదుడుకై తాఁబాపికాఁ గాననం
తరమానారక బాధలొందునపుడా ధారంబొకేడ్చేకదా. 212

కం. ఒకజంతువు వేటొకదా, నికిశత్రువుగాజనించు నియతిని గాఁబో
లకటాయొకమానవునకు, నికనొక్కఁడుగిట్టికుండు నేమననచ్చు?

ఆ. భజనచేయు నొకఁడు బహుశ్రేష్ఠ మదియను
భోజనంబులిడును బూజసేయు
గొప్పదనుచు నొకఁడు చెప్పువేదాంతము,
ఏమిలేదుసర్వ మేకమనును. 214

ఆ. బ్రాహ్మణునకునొసఁగ బహుపుణ్య మనునొక్కఁ,
డదియెపాపమనుచు ననునితరుఁడు,
గుడ్డివాండ్రకీవి దొడ్డకార్యం బన,
నదియెమిగులదోస మనువినఁ గనె. 215

ఆ. విగ్రహంబుఁబెట్టి వేడ్కఁ బూజింపఁగా,
మేలటంచు నొకఁడు చాలఁజెప్ప
దానికంటెఁ జెడుగు కానరాదింకొండు,
మానుడనుచుఁ జెప్పఁ బూనునొకఁడు. 216

కం. అతిశయమేదియొతనకు, న్నతపదవి నొసంగెననుచు నమ్ముచుఁదానే
యితరులమేల్చి గణింపమి, జతపడ్డంబొందకున్నె శాశ్వతహాని.

ఉ. ఏదియొమేల్చిఁ జేందియిల నేర్పడనైనదొ కొక్కవస్తువా
మాదిరిసావకాశముగ మానసమందుఁ దలంచి చూడనే
ప్రోదిగ నెల్లఁ దేటపడి పూసలుగుచ్చిన యట్టులొప్పెడిం
గాదనియెల్ల రన్నిగులఁ గామదిఁ గోరుట తప్పుకాదొకో. 218

ఆ. మల్లెపూవుతనదు మహనీయ తగణించి,
యెగిరిపడినఁ గాంచి పొగరుడు పరె?

ముక్కుతక్క, దనకు దిక్కెవ్వరున్నారు,
మెచ్చువారు, బరువు నిచ్చువారు ?

219

ఆ. పంచదార తనదు ముంచిసి మది నెంచు,
కొంచునతిశయింప, గొంచు నెనడు?
నోట, గాకతనదు పాటింక నెటనున్న,
గడిగితుడిచి విడువ, గడ, గరొక్కో?

220

ఆ. శొంఠిమెచ్చు మందు, జొచ్చు నప్పుడెడి,
నంచుగర్వపడ, గ ముచిదగునె?
అరయువారె తన్ను నారోగ్య వంతులు?
గూట, బాటనైతు కేటికనుచు.

221

ఉ. ఎంతయొ గౌరవంబుగల యిట్టివెయ్యిలు, జెప్పనయ్యెదా
మింతటిమేల్మిగాకయొక యించుకయేదొక నంగనై ననీ
మంతులమంచు, బొంగితమ మాటయెపాటికి నెక్క, గోర, గా
వింతురు, హేళనం బారులు వింతగ, గాంతురు ప్రక్క, వారొగి. 222

కం. సంపదలను నవిజగమున, బెంపుగ, గల వొకనొకటి పేరెక్క,ంగా
నింపుగనొకరొక్కరిగా, వింప, గమర్యాద,దాము నెస, గుదురుగదా.

ఆ. ఒరునికిచ్చు, బరువుపరు వెటింగిన వాడు,
తనను బరువుచేసి కొనున ధముడు
పరులక్రిందలేరు పడ, జెప్పుదురెతాము,
కన్నుగానరకట గర్వమునను.

224

కం. మతియేదోసం పదతగ, ముప్పించును ధర్మములనుమడమొక్కించు
స్పరి; యదిచదువేయెన, బొరపడితిమనస్సహిం, త్రోవ, గగనకొన, లే?

ఆ. తప్పు లెన్నియైన, దామొనరింతు కే,
చదివి కొన్న వారు ! చదువ దగునె?
చదువునయముతప్ప నొదవించునె? యద్ది,
చదువుతీర్చె ? కాదు, వదరునేర్చె.

226

కం. జనుని గుణంబును బట్టియె,
ఘనమగు సంపదయును గొలు గానిద యయ్యె

గనుఁగొన ననువొనరఁగ నగు,

మరుజున కెన్నఁగ గొనము మఱచిదనుననే.

227

కృ. గుణసంపద యొక్కటియే, గణనీయముకాననన్ది కలవాఁడెలఁగో
మణినలెరంజిలులేమి, దృణముగ లెక్కింపఁబడునునీమంతులచే.

ఆ. గుణమొకండుమంచికుదిరికఁజిక్కించుఁ, వెలుపునగ్గమెల్లఁదేటగనదె
కానవచ్చునపుడుకలయథార్థంబెల్ల, నట్టివానియుక్తియగునుసూక్తి.

ఆ. జగమునంగూఁదెలియఁదగువిషయములెల్ల,

నున్న నేయ ముడు నన్నెగాను

ఎందఱోయ మర్తు రెన్నెన్నియోయవ్వి,

యన్నికూడ నెన్న ననసరములె.

230

ఆ. మతములనుచు భోధ హితముగఁజేసెది

రెలమిఁజాలమంది పలుదెఱిఁగుల

తనవిహితమతంబుఁదామెచ్చికోవచ్చు,

తగదునింద పగమ తమునుగూర్చి.

231

ఆ. ఎఱచిచెప్పుదురుతరించు మార్గములను,

అన్నిమంచివెయగు నారయంగ

తానుజెప్పునదియె తగునని యనవచ్చు,

బరులదధమ మనుచుఁ బలుకరాదా.

232

ఆ. జగమునకగు మేల్గుఁచాల విధంబులు,

అన్నిపొగడఁబడఁగ ననుచులగును

తామొనర్చుమేల సామాన్య మన్నను,

హీనమనఁగఁదగునె యితరకృతము,

233

సీ. ఘనులుగేస్తులు నన్నుఁ బనివడికనవచ్చి

తారాను దేశోపకారమునకు

నీవైశ్య లేమైన నిత్తురేయని పల్కి

యాసలేమి నెఱింగి రోసమునను

కోమటులైలివిలోఁ గొఱవడి యుండుట

ధనమిట్టి వ్యర్థపుఁ బనులకిత్తు

రెవెన్యూ విద్యుత్ కమిషన్ లామూర్ (గిరి) ప

మూడు నాళ్ళ కే యవి పాడగుచు గద

తే-గీ. అనుచు నేమేమొ పలుకుచా ఘనులు సనిది,

వారిమాటలు సరసము ల్వాడికి గును

కానినాకో జగన్నాట కమ్మజ్జప్పి,

దగిలెవినుఁగానె మిక్కిలి నగును వచ్చె.

234

చ. వెనుకటి వారి ధర్మములు వేడొకొక్కరు చిచ్చునూర్చుంటి

పనులిపుడు వారలకు బొగుగనూడపు కి ధిగ్గిమూట్

మనమున నెంచిచూడనొక పూడిగి శ్రేష్ఠము నీయనంగెనె

జనులకు నవ్వి యువ్వియు సజంబుగ నుండివలెనగదా సదా.

285

తే-గీ. కాంచుపి చ్చయ్య యీ కాల గతుల నాచు

చిత్రపటమైన తేను విద్మతమిదియ

అనుబంధమునకు దూరమునకు పుట్టు వేళ్లు,

కోటకొల్లపన చా. రత్నీ సూరింగనుండి.

235

తే-గి. మహిని శ్రీమన్నాథామాస్ బహు శ్రీమహిని,

ద్వాదశీ శుక్ర వారాంత యోగముగదా

మృగశిరోంతిమ పాదపు నిఘనసమగతం,

శిష్యుషస్సుచః శిష్యయో జనన మయ్యో.

237

కంః తనువున గురుబుధచంద్రులు, ధనమొనరిపిమూడుగురు ధర్మబీజాగ్రులు

శనిబుద్ధిని దగ్ధాగ్ర్య, ఋషభ, శిమిగురి, కృత్తిక, మేష భూమిమీదపెట్టె.

కం. హోరాలగ్నముమిథున య, మాంసాహంబుదియెసరసిజాగిదియునదే

వేట్రేమి లెక్క-చిక్క-దు, మాంబు(వ) "కించుగి(యు) లో(న)ను(వ) ౧౦౧౫౫" ౧౦౫౦౮

కం. గురుడ స్తంగతుడయ్యెను, వరుసగఁ గొంద్రదద్వయము, పల్లముయొనగె

బరిదెనలనరిదెకొని, ముళిముళిచే నుండగాను నాతి నామంబు తీరడము.

తే-గీ. భృగువు పాపద్యయముఁ గూడి నెల నె వేత్రు,

నింటినిగల గురుశుక్రకు విరుగుదుఁ దలఁచె

రామకృష్ణానందబ్రహ్మ శాస్త్రిగారు,

సంతోషరాశ్రమం నిర్మించి పోషిస్తున్నాము.

211

مجلسه ۱۳۴۳

ఆ. కలిగెమాతృకార కత్వంబు భృగునికి,
జనకునింట రాహు వొనరెఁగుజుఁడు
సరిగనుభయులకును సంబంధ పడనౌట,
రాహు వాయెచు భయ దాహకుండు.

242

కం. గురువీక్షణమునఁబుత్తుఁడు, పరగెగురుండ స్తమింపభాస్కరజుండున్
సరిగానుతునిలు సేరఁగ, ధరనిలువఁగవీలు లేమిఁ దరలె న్వడిగాన్.

కం. కవికుజులు నీచతుల్యులు, తవిలిరిఫణిశిఖులిడుండ స్థానాధిపుఁడౌ
దివిజగురుఁడ స్తమిఁచెచు, రవిజుడు స్థానమునుజూచురమణిబ్రదుకునే?

తే-గీ. అలగుటుంబాధి పతిదాని వ్యయమునఁ బడె
రవియటంజీరెఁ జూచుఁగా రవిజుఁడదియు
పాపకర్తరి యననైన లోపముఁగనె,
నెట్టుసాగుఁ గుటుంబంబు మట్టుపడక?

245

ఆ. అనుజునింటనున్న దనుజగురునిమేల్చి, దత్తుఁజేసియొక్క తమ్మునునిచె
రవిన్యాయునఁదక్కురక్కసులటచున్కి, మిగులు లేమి కలిగెదగు నెకాదె?

తే-గీ. మిఘనలగ్నాన స్వస్థుఁడై బుధుఁడెసంగ,
ఎట్టులైనను గురువున్న యట్టు లమర
భానుమూర్తియు వాక్కునఁ బరగఁగాఁడె,
ధర్మవేదియు వేదాంత మర్మవేది?

247

కం. ఒదవెఁగా హాళి యోగము,
పదునెనిమిది యేడులైన భాగ్యము జయముం
జదువును భోగముఁ గలుగుం,
గుదిరెడి సద్యశ మటంచుఁ గోవిదు లనరే?

248

కం. వరనాళ యోగ మొనరెను,
గురువశమున నించుకంత కొఱుఁతైననుదా
గురుహితుఁడును సత్కార్యా,
చరణధురీణుఁడుఁ గీర్తి సంయుతుఁడు నగున్.

249

తే-గీ. పరగు మృగయోగ మెంతయో పఠిమఁ గలిగి,
కర్ణుఁబోలిన దాతయకాఁ గాచెదాస?

మతిసుయోధనుమై నభిమానియగును,
అగుననాధ్యుండు చెప్పినట్లయ్యె సన్ని.

250

ఆ. అలసులాభయోగ మమరెసే ధనములు,
ఖ్యాతికలుగు ననెద రన్నదయ్యె
యాపయోగ మొప్పె దాపుగా సన్నంత,
నితరణంబుగ్గి నెలయనయ్యె.

251

తే-గీ. చాలమందికిఁ దెలియని గోలయిదని,
దీనినింతట సరిపెట్టి పైసఁగడన
నైనవిషయంబు మారుపు దానఁబుట్టి,
సడచినట్టి క్రమంబు నేర్పడవచింత.

252

తే-గీ. పరగనానంద ఫాల్గున బహుళపంచ,
మినిలిఖించెను మరణశాసన మతఁడు
అద్దియెవరును గనకుండు హస్తానర్చి,
యంచఁబడియె దిబ్బప్రాయనొద్దవిధిగ.

253

కం. అలరాక్షస నై శాఖపుఁ దొలియన్బమిమేనువిడిచి తోషమాతోషెఁ
బలిమిగలకీర్తిదేహము, నెలయన్దరియిగచినిలిచి పిన్ద్రుచుధరగెఁ.

సీ. తనయిచ్చ వచ్చిన ధర్మకార్యము లన్ని

కావింపఁగానధి కారముల్బి

యేవురనియమించె నీవులేమాత్రమో

కలవాడు బాధ్యత ల్కరిగినాడు

తనపినతండ్రులు ఘనులు విధాయకు

లనినమ్మి స్వతంత్ర్య మునొనరించె

పెద్దతాతలయొక్క పెద్దకుమారుల

నిర్దోషిం జేరిచ నిర్దమగును

తే-గీ. కనఁగనగ్ధాంగి జపకుండల తనదుమేన,

యత్తకునుభర్త ముమామా నగనగును

నీరలందఱు గొనసఱుడి విహితమగును,

నేయకుంగురె హనులై వేసెనుపాద.

254

- ఉ. కానిమహూప కారకపు గార్యములందును విఘ్న హేతుపు
ల్కానంగనావిధాయకపుఁ గర్మముఁబట్టి ఘటించి యుండునా
గానలలక్ష్మిఁ కాంతయకుఁ గాలముతీఱఁగ నల్లమాసమం
దేనిటలాత్తుఁ గొల్వఁజనె నేమననంతయు మూలఁబట్టఁగా 256
- చ. కలిగెనురామకృష్ణయకుఁ గాశికి నేగుటయట్టి యప్పుడే
తలఁపులెవ్వు లున్ననల దారినిదొక్కిన వారెలేరయో
నెలలటరెండు వోనతఁడు నెమ్మదిగానిలు సేరికాచెమున్
వెలసినశాసనం బపుడు వెల్లడిచేసె యథాక్రమంబుగన్. 257
- కం. వీరునువారును గైకొని, రోరిమిఁగాపీలుకొంత యోజించిరితా
మేరీతినైసజేయఁగ, మాటునొయదియనుచుగానిమమతలెయుడిగన్
- చ. మిగిలిన నల్వరొక్కయెడ మేళనమకాటయె లేదజేలనాఁ
బగతగు నన్నదమ్ములకుఁ బల్కులెలేవిఁక నున్నవారిలో
నొగిఁబరదేశ యాఖ్యుఁడు సమున్నత శాంతగుణుండు చింతయుం
దగుఁగద యెట్లుపూనుఁబనిఁ దాఁబగఁదీర్చుఁగలాఁడేవారికిన్? 259
- కం. ఇకనున్న సుబ్బరావొకఁ, డకటాయాయన్నదమ్ములందునలుగుచుం
దికమకలుపడియెనైనది, యొకపనియున్లేకపోయె నూరవినంగన్. 260
- సీ. తమ్మనపిచ్చయ్య ధర్మశాసనమంట

పనియయ్యె నాయని యనెడివారు
అన్నదమ్ములకుఁ బోరాటంబు రెట్టింప
నొనగూడె నిదియని యనెడివారు
వీరొవారోతగ్గి వేరొక్కరున్న నే
యగునేమొ పనియని యనెడివారు
అనుభవించెడివారి దైవభాగ్యముఁ బట్టి
పనులు జరుగునంచు ననెడివారు

తే.గీ. వితరణంబుఁజూపి యతఁడుపుణ్యమునొందె,
బనులొసర్చి యందు ఫల మొరులకుఁ
బ్రాప్తమున్నఁగాని ఫలియించు నెట్లని,
యనెడివారు బ్రబలి రాడనాడ.

తే-గీ. ఇంకమిగిలిన సలుగురు నెవరినయిన,
దగినయాతని జతఁగూడి తగువిధమున,
బనులునెగ వేర్చు టు తమ పద్ధతియని,
తలఁచియ స్వేషణమున కుచలపడిరిగ.

262

కం. అలరెడి యాయుద్యోగ, స్థూలముగ న్నాకు నిష్ఠి మాప్యములుగ దా
మెలఁగఁగ రాదిత రాగ్ధం, బులననుట న్నానిచి "రహస్య" సఁగమిగిరిగ.

కం. పనిమాని యర్థ వేతన, మునుచూచి దివి నానిన పగ మునుపేవరాని

• త్తనిదార వోసిమిగిలతి, మనిగము ప్పని మున్ను నానియూన మునుడి గె.

ఆ. న్యాయవాదాలుం ద్రుపాయునిగుగ నాని,
గోరికొండ మనుచుఁ జేరననుగ
నుండికొత్త సేవ "దేవు" దప్పని మాట,
వినమట న నెయ్యి "వృత్తి" గ.

265

తే-గీ. వర్తకులతోన మేలముల పన్న వాని,
లున్న వానిండు వాని కేల కుంబురిప్ప
తీరికుంబురిగి తప్పున వానిపేరి,
బి"లనువడలాభ మున్న నా భి"యి యుడి గె.

266

తే-గీ. దేశలాభమ పేర్కెరి వి తిప్పుచునుమాను,
వారలున్నాగు గాని యంతేగు వేలు
ఇట్టివ్యయములు వానికి గిట్టవట్టి,
బి"త్తు మనకెట్లు నాగనా డెట్లు దప్పె.

267

కం. పెద్దలుగడించి వదిలిని, బొడ్డుగ మేనులనుచినుచు పూన్ని గలకొని
దద్దయుబ్రీతిగోరఁగ, మొట్టపనియిదేలయనుచుము "వృత్తి" గె.

కం. అదికాదిది యదికా దది,
యదియిదియుగ గాదటనుచు సర్వ "చనుచు"
మొదలం గోరుచు భి"యితులు,
వదలుచు దుదకింబుమాడె బది నాలుకొయె.

169

స. పది నెలలాయనే పనియేమి జరుగదే

లిమిటప నేటికి లేదనెదరు

పనిచేయనప్పుడు పనిఁబూని యత్నింప

జ్ఞాతులకడియేల కాననెదరు

పనిఁబూన నెట్లగు బట్లకు ప్రాప్తి

పాక్కందఁకేగల దనియ నెదరు

గుడుల కాకున్నను నూకలులో రీడింగు

యాములో కల్పింపనేమనెదరు

తే.గీ. చేరియందఱు మీరికింగుచేసి యల్ల,

నలుగురికినేగ నోటిను బలమ నెదరు

తోచినట్లు మూలల దూరియిట్లు,

వాగసాగిరనామ కుల్బాగ దనుచు.

270

తే.గీ. ఎట్టులెట్టులనోకాల మిట్టులఁజన,

నెన్నఁడును మున్ను వారినే నెఱుంగకున్న

అట్టుల నెనన్న మున్ను వారరయ కున్న,

నేగుఁడెంచిరి తత్పురోహిత యుతులును.

271

ఆ. ఇందునేగొ నన్ను నెఱుఁగుట చేచారి,

నోడఁ జెప్పివారిఁ దోడఁ గొనుచు

వచ్చియుందురనియు వచ్చినవిషయంబు,

విన్నఁజూతమనుచు మిన్న కున్న.

272

కం, వచ్చిన కార్యముఁ జెప్పిరి, సచ్చరితమువింటిమిగుల సంతసమామౌ

మెచ్చుకొనిరి ననునేము, నిచ్చునడిగట్టఁజేసి యెసఁగితి ననుచున్.

తే.గీ. అంతవారును మొదలిడి యట్టులిట్టు,

లేమొవివరించి తమకున్న యిచ్చఁదెలుప

యోగమునుబట్టి నాకడి యొప్పికొనఁగఁ,

బుట్టనయ్యెను బుద్ధియే నిట్టులంటి.

274

ఆ. పరులదానమెవఁడు పరిపాలనముచేసి, పరగఁజేయుదానిఫలితమెన్నఁ

దానొనర్చినట్టి దానికిరెట్టియం, చనిరిగాఁదెబుధులు ఘనమిదగును.

- కం. అలపరుల శక్తిహీనులు, నెలతలుగా వారి వారి నియమిత లోకం
వలయున్నత ధాన్యకు లకు, వలచియెవండ్ల నో జేయ వచ్చుగాదో?
- ఆ. అతడు చెప్పిపోయె సర్గమందించుచు, జెప్పినట్లొసర్చి మహాగానుడు
కూడఁగానిపనియె పాడునోమరితన, మేమిచేయును త్వహితమో?

సీ. విన్నాడె వారిన సన్నాడె నేనిట్లు

కన్నాడె మరునాడె కలపనులను

కానఁగాన విభయ మూనఁగాఁ జేసిన

నైసఁగార్వంబునై నాననుగో?

ఉన్నవన్నియు జేర్చి యన్నియెన్నిక చేసి

కొన్నియున్నాకికె గొనెన'సంగి

తెక్కి-నవన్నియు గొక్క-మ్ము సకుసమ్మి

చెక్కి-ఁగా ద్రవ్యమ్ము జతపణపఁగ

తే-గీ. తారసిల్లె దురాశల వారిభ్రమలు,

సోదరులద్వంద్వ యుద్ధపుఁ జోద్యమూలును

మాకునాళ్తుల వ్యాధుల వ్యాకులమూలు,

ఎట్టులెవిదైనఁ గార్వంబు నట్టె బడియె.

278

కం. సళదేవీ సవరాత్రుల, కలపనులన్నియునుబూర్జ మైసగదానఁబ

ద్దలలెక్క ను నవమినివా, రలకొక్క మూలనిచ్చుప్రతిరణమూయె.

సీ. సళమహా శివ రాత్రి నాటిపూర్వసు దిన

మందఁ బిచ్చయ గురుసర్పసంబు

చెప్పిన చొప్పున మహ్మగాఁ జేయించి

యూనాడె బండురు నందరిదిగె

ధర్మసత్రమ్ము మొదలగునటు లొసర్చి

సాయము వలయును పాయమునకు

రామకృష్ణయ్యోగో రహిమీణా నోచెప్పి

యాతడంతకు మున్నె నీతిమూగను

ఆ. ద్వాదశీవ్రతంబు బ్రాహ్మణ భోజనం,

బులునుజరుపు సత్రమును వదలియు.

దానుగూడవాని దీననే చేయింప,

నూనుమంటి నతఁడు నొప్పుకొనియె.

280

కం. గురుఁడివ్యటూరి కులజుఁడు, నరమతి వేంకటశివయ్య పదిదినములటన్
జడ్లిపెఁబురశ్చరణంబును, నిరతమవిచ్చిన్న మదయి నెగడుతమనుచున్.

తే-గీ. అంతమొదలిడి యాఘ్ని నాంతమువలె,
కొప్పికొనిరామ కృష్ణయ్య యుత్సహించి
తనదుగృహమున జరిగిన ఘనవివాహ,

మునకుఁబ్రాహ్మణ భోజనములనిఁడెసట.

282

కం. వారిపనులూరకేసపు, యోరుపుగను నేరుపుగను నొగిఁదీరుపుగా
నేరున్న లేకయున్నను, దాఁకిఁదెచ్చినవిధంబుఁ దాఁగనెఁగానన్.

ఉ. నన్నును రామకృష్ణయ మనంబుననెక్కొ-ను ప్రీతికల్పించే
తన్నిరతంబు వీడక ముదంబునమాయిలు సేరపచ్చిలు
చ్చున్ననుగాన వచ్చుబుధ సంతతిమేటి గృహస్థ సంఘముం
గన్నకొలంది మీఱినగు కాంక్షఘటిం చెను మైత్రినెమ్మదిన్.

284

సీ. ఒకమాఱురాఁగాంచు సకలశాస్త్రజ్ఞుల

వేదాంతవేత్తల వేదవిదుల

ఒకమాఱురాఁగాంచు నున్నతోద్యోగస్థు

లందువేత్త్యైక్తగ లందఱునుల

ఒకమాఱురాఁగాంచు సకలంకుశాన్యాయ

వాదులబహుకళా వేదాలనోగి

ఒకమాఱురాఁగాంచు నుర్వీశ బాంధవ

ప్రతతివణిగ్వర వితతినల్లె

ఆ. అర్థలాభమంద సనువారసి యెఱుంగ,

జాతకములు సూప సన్ముహూర్త

ములనెఱుంగ గ్రంథముల దిద్దఁజేసికో,

దగవ్రతీర్పులందఁ దమినిటఁదగ.

285

క. ఆపదకు నడ్డురమ్మని, మాపునిన వ్యాధిమాన్స మందిమ్మనుచున్

దోపనినయసందేహము, మాపుచునుచునడుగవచ్చుమనుజవరేఖ్యల్

ఆ. రాజకీయభాష రహితభాగి నీహారి,
సంస్కృతాంధ్ర మూలను జదవపువారిని
అనుప్రచయిపి బహు విధావధానములను,
జేయనేర్పు మనుచుఁ జేయవారు.

287

ఆ. అరయనివిధ సభలసద్యక్ష తలుపుల,
బలువిశేషమాల నుపస్థాపించు
రమణులనుచుఁ గోర రహితచిత్తు హరిమహి,
గృహముఁజేర రామ కృష్ణయశము.

288

కం. పీఠెలులనొ కుదిరిచికిరిసి, యూల గర్వజిహ్వ పనుల పున్నుల నీమర
జాలు చుడూలనిపినువని, నాలక్షణముచ్చిహించి కనుగొని పరిపా.

ఉ. తమ్మనరామకృష్ణయదు ధర్మవిధ్యుల జంగమనీతల
సొమ్ముగడించు నేర్పునను నీకృ పునీకృ పు నీకృ కీర్తనల
సమ్మతించికృ బ్రహ్మమును నైతి మనసంగ విరోధమొర్పెడ
దుమ్ముకుదుఁగిగా నెగురఁ దోలఁగ నవ్వఁడునీకీర్తనల . 290

కం. కనితిరిజాతక మితనిది, పనివడియో పప్పుగొన్న భలములుపిహి
నొనరెగడ తెలిసితిరే, ఘనుడేతండగునుమాటయుఁగలపుకొలఁతల .

ఉ. ఇతఁడునుగడితండఁలు పహించిన పుంగవులు గర్కభాషి
సుతయు నెంచుకొఁ దగని నిరతజనంబుల భీతిఁబరచె
చితను బొందచుండితన దిత్తపుష్కలములు గాఢపన
చెరిత నెసంగి హర్షమును కలదచుచునుండితలం ద నమ్మెడి . 292

కం. ఇదియది చెప్పుదు ననుచును,
సదసమాసకుఁ గొనుచుఁబోయి నీజన్మము
విదితంబుఁ జేయ నుభయులు,
తెదలేకంబయ్యె సఖ్య మేర్పారయ్యె . 293

చ. ఇదియిటు లుండఁబూర్వమున నీపపదార్థం నుండివచ్చునని
దొడవిన నిగ్గయామృతంబులు యుద్ధతనన్నపు ప్రాణమిదియి
పదిమునుపంగ నయ్యె సులభంబుగఁ దప్పరిలంగ గాఢపన
గుదిరిక చిత్తమాసనమా గోడ దవిరపంగ నుగతనయ్యెడి . 294

సీ. ఒకపీడ రున్మిత్రుఁ డొక్కఁడు కోరికో
 వడ్డికిచ్చు తనదు వరహితుఁగని
 అప్పీయనొప్పించి యా స్తికుమవకయి
 యమ్మిన్బుల న్నాయు నటులమచ్చి
 యిందఱుఁగూడి మాయిలు సేరి యేమొకో
 మాయమాటలు నెప్పి న్నాయనై న
 తప్పునాతలు న్నాసి చొప్పించి నన్నందు
 నెవరిదారుల వార తేగిరంత

తే.గీ. వేలునాగ్గాయె నాయప్పు వృద్ధి నొంది,
 మొగముతప్పించెఁ బీడయ తగవుమాని
 యప్పుకొన్నాఁడు డాగె నాయప్పులతఁడు,
 ఆ స్తికొనిద్రవ్య మిమ్మంచు నడిగెనన్ను. 295

కం. పరువరయఁడె మాటగాడెడి,
 తరబడి యరయండె యగత దయమాలిసనాఁ
 డొరుఁడున్నె యేమెఱుంగని,
 సరికొత్తగఁ బనుకొనఁబై సానాసియగుచున్. 296

కం. అరగాసె కాని యితరం, బరయనిచానికినిఁజాలియ నగు నేవరువున్
 మరియాదసునతయోగ్యత, సరసతసుగుణతయుగీర్తిసంపన్నతయున్
 ఆ. అట్టితగనిపొత్తు నట్లప్పుకలిగించు, పూర్వకర్మఫలముఁ బులిమి బుచ్చి
 పరి నేమియన్న నేమగు ననికొని, పీలరయుచునున్న వేళయందు. 298

తే.గీ. రామకృష్ణయ్య యాయూస్తి క్రయమొనర్చి,
 సొమ్ముసంగెను బ్రాణము లొప్పిమ్మనిల్లి
 తెప్పరిల్లిన యట్లయ్యెఁ జెప్ప నేమి?,
 జన్మముండంగ మఱతు నే సాయమర్చి, 299

ం. అదికారణముగ నేనా, సదయునకత్యాప్తబంధు సామ్యంబుగనై
 యొదవినకార్యముకొనరుప, గుదిరితినిదితగు నెకానెగుణగణనమునన్

ఆ. అతఁడుకూడ సుగుణయుతుఁ డౌటనామాట,
విశ్వసింపఁ జొచ్చె విహితమదని
మాకునున్నయొక మత్యముం తెలియనొ,
పనులుఁగూడ నేరు పడియె నిపుడె.

301

కం. తద్రామ కృష్ణయాంబిక, భద్రాంబదివంబుఁజేరుపట్టనరగృహ
చ్చిద్రములెన్నికొనకని, చ్చిద్రతఁగర్మముననుజాలు నరవేర్చిగొగిన్.

ఆ. రామకృష్ణయాద్య రమణసాదరిబుద్ధి,
బిన్ననాటనుండి పెనుప నగుట
మోహపుత్రినాఁగ ముద్దుగా నేర్పడ్డి,
పట్టిపెండ్లి చేయఁ బడియె నపుడు.

302

వే.గీ. ఎంతకాలంబుఁ బట్టియె మోహపట్టి,
నైరమ్ములుగిది బంధుగు ప్పేరై నైరి
అన్భలంబుగ యత్నంబు లన్నిసాఁగె,
గొప్పనైభవ మగునంచుఁ జెప్పికొంగ.

303

ఆ. అట్టిపట్టునందున శుచి నార్థ వినంగఁ,
బడియెనతని హృదయ పరిమ మున్నఁ
బడఁగనయ్యె హితుల ప్రాపండుఁగాఁగొని,
సర్వమెచ్చరికగ నిర్వహిం చె.

304

చ. వరునకుఁ గట్టుమింతయని వారునుగన్నియ నొమ్మునీరలుం
దలించుగఁ జెప్పికొఁబడు విధంబిటనొప్పక వారియిష్టముల్
పరగడిరీతిఁ జేసికొను శక్తి నెసంగను గార్వమెల్లని
బృరముగ నంతయురసిన భౌవములాత్మత మీలరయొప్పుగన్. 305

కం. పొరబాటాగ ననుచుంలేయు, విరళివృద్ధులైన లోను వేరువిధముగా
సాటియగుప లేకుమాలకున, తరబుజెప్పె గుహసత మాత్రంబు గ్యమునకె

సీ. సుముహూర్తము మొదలు క్రమముగా నొక నల
 దినములయ్యెను బండ్ల ఘనముగాను
 ప్రతిదినంబు సహస్ర బంధువుల్లితడన
 సంఘంబు దీనాభి సావజిహ్వ
 తగువారికిని వేలు తక్కు-వారికి నూల్ల
 పదాలుకొందలకని బంచలదను
 పట్టుపుట్టంబులుఁ గట్టుబట్టలు లెక్క-
 పెట్టగబడకపంది పెట్టగబడను

ఆ-నె. పండితులకు వారి పండిత్యముగ లెక్క,
 తరగతులుగనీవి పరగె నె
 మోడనుజందెమున్న మోడలకెక్క-రూపాయ,
 మొల్ల వారలకును గొల్లగాను.

308

కం. కడుబీదనై శ్చులఁటలను, నడవగరఁటవి నాహామఁ గునఁట లీమిడిసం
 చిడనెంచి యగ్ధశతమాను, వడిగన నితన్త్రపాముఁ జేరి వారికిని వృత్తి.
 చ. ఎవరు నెఱుంగ కుండునటం లిచ్చడి యింపెను శ్రేష్ఠముగఁచుదా
 నెవరనవిన్న వాడొకడు నిచ్చన దేవీ సరింపె ముచ్చగా
 నవియివిచేసి డాబునకు నంద లెఱుంగు బడాయి కొప్పుకొడి
 దివ్రరఁడు సర్వముంగ నెడి దేవుడటండొకి లే తలంచుట.

310

కం. మెరమొచ్చుల దాసముకొం, నల పేక్షింపదగు ఫలము తగ్గియెచిక్కు-
 న్నెరదాత గుప్తదాసమె, వరమనియెనుసరించుఫలమ వారిగఁగొంచుకె.
 చ. మురుగుల జోడులుంగ్రములు ముద్దగుకంఠులు విగతచీరలు
 బరగెడి కండువాల్యురగ పట్టదాకులము లద్దకంబునె
 మొనెడి పంచెలుస్మరియు మేటిబనారను పట్టపుట్టముల్
 కరమనుగ క్తిని ద్దెహిత కాండమఖండ ముదంబుఁజెందంగె, 312

సీ. అలలొగ మూర్తుల వారాధ్యుల కోసంగా

గృష్టవిగ్రహములు వైష్ణవలకు

అద్యులకు తొర యజ్ఞోపవీతము

ల్యాన్యులకును జప మాలికలును

విష్ణులకును చగు విగ్రహరాజము

ల్యా-రక్షగలాదికి గంగ చెరువు

• లనుసరించి వారి కడిగిన వస్త్రము

స్థానవస్త్రములును సత్కేళులును

శే.గీ. పోయి మాయాగర గన్నాద పట్టికొనిరి,

విశ్వరూపిణి మూర్తి విగ్రహమును

పాద్యుల దీపి పెట్టికొని పావనమొన,

స్థానవస్త్రములు సత్కేళులును పొందినాను.

313

కం. పూర్వోక్తములను పొంది, పోత తల్లి - బయలు దేరెడిచోద్యం

బారమణ్య విలాసము, లే దోకోకోరి జేసె నెడం సగుప్రీతిగా. 314

ఆ. అలచతుర్థులగు నన్ని శివలలి, కిషయభోజనము లేచ్చరిగె

అంగి పోనభిక్ష కావలికిచ్చెను, దండివస్త్రములును దండలములు.

కం. ఆదాన మంసిదానము,

మోదముతో బనుగొనగ్గ ముందుడు ముకుటలే

భద్రన కిచ్చుట కవగాం,

గాదేయ వృగుపు ప్రకృత ఘనమనుజు లాదా?

316

శే.గీ. ఏమి కర్మ నో అమ్మన రామకృష్ణ,

యదునుబల పిచ్చిపుట్టిన దంటయింటి

నిమ్మగిమ్మకు బారాగం సూరబుచ్చి,

యచ్చనని పెద్ద లేయనం జొచ్చిరింట.

317

శ్రీ. సరసులికికని పిచ్చయ్య సద్గతికిని,
హేతుపీతండ యగునని యెంచికొనితి
బందుగులు పండితులు హితుబుద్ధులట్లు,
పొగడదొడగిరి యాతని పుణ్యమేమొ.

318

శం. వితరణము కవితగానము, సతిశూరతనేర్చికోగ నలవడవరయన్
జతపడుపూర్వపుసుకృతము, కతనన్నై సర్గికములుగాడగియలరున్.
ఆ. నీరివారిజేరి వేసరినేర్చికో, నెరుప్రవృత్తినట్ట మోక్షయుగాక
అవ్వినైజము లయియమరిన సరులట్ట, లలరజాలరెట్టిబలములున్న.
ఆ. తేల్లవాణలేచి శేలివికొలదినార్జ, నమ్మొనర్చిమిగులసమ్మగూర్చి
తానుదినకయద్దియేనికింబెట్టక, యుండవొడ కండు మొడివొడు.
ఆ. తేల్లవాణలేచి శేలివిచేగనుధర్మ, నిష్ఠఁబూని తగుప్రతిష్ఠనూనిడు
తాడరించియొరులదగిలుంపఁ జేయుచు, నుండువొడ కండుదండి నా
ఆ. ధనముగూర్పవచ్చు ఘనముగాదానితో,
మదముగూడవచ్చు మోకిమోచ్చు
అమరవలయుగాదె ధైర్యహింకా ముష్కణ,
సుఖముగూర్చుధర్మ సుగుణ మొనకె.

323

ఆ. వ్యయ మొనర్పవచ్చు వారకాంతాదూఁ,
ఘనవిలాసములను మినుకవచ్చు
పాత్రమెఱిగి యొసఁగు భవ్యగుణాంబులు,
చిక్కఁగానిరాను నొక్కపుగతి.

324

ఆ. ధనముకలిగికలిగిధర్మగుణంబును, పాత్రమెఱిగియొసఁగిపావనులయి
వన్నెగన్న వారుమిన్న గానుండరు, వారికథలు జన్మతారకములు. 325
ఆ. ఇట్టిధర్మరతుల కేనాప్తతవహించి, యుండియనుభవించుచుండియన్ని
శాశ్వతమగుకీర్తిజగమునవీరికి, వెలయఁజేయనాకు విధియకాదె?

ఆ. కవినిశేనునాదు ఘనహితుర్వీరలు, ధర్మరతులుశేనా ధర్మహితుడ
ధనముకొల్లవెల్లి దానముల్సేయంగ, స్థానంబొసర్చి వన్నెఱుడుదు.

ఆ. నాదుహితులవన్నె నానన్నగానెన్ని, కోలుకూడనాకు మేలకాదె?
ధనికుండిదికన్న ధార్మికుండగునన్న, నిగతకన్నజగతి కేదిసుగతి? 328

తే-గీ. చరితమీయది ధర్మార్థ భరితమగుటఁ,
జదివిననువిన్న నెడఁదలు కుదిరికపడి
ధార్మికతదాన నెంజన్న తారకమును,
గలుగునందుఁ దథా స్తమఁ బలుకుండిరు.

329

కం. రాజద్విపుల జగజ్జన, నీజనరులుమీకున్బిడ్డి నిర్మల చరితల్
తాజెప్పుక వి నెమక్కువ, నోజూచెదరనుచునమ్ము దుష్టులుగారా!

తే-గీ. పార్వతీశ్వరులార మీ పాదభక్తి
మహిఁజతుర్విధ కవితా సమర్థుడ నయి
కవితచాతురిబహు విధకౌవ్యములను,
గానఁబాటితి నిష్ఠును గనుఁచొకింత.

331

ర ధ బం ధ సీ స ము.

శ్రీరాకపతిమాన్య శ్రీపతి సాయకా నిగమాశ్వ భూరధ నగపచాప
పురహరనగ నీర భోగిరాః, చ్చరునిం కణసురేంద్రక్షుక కామదమన
పోడశస్వచ్ఛాంశు శుభ్రదేహకృష్ణ కంధరాసత్తపో ఘనలలాట
నేత్రకృష్ణప్రియ నిర్వాజమత్తేభ హరిరాక్షసనాశ యక్షపాత్ర
తే. కష్టమెల్లఁబాపి ఘనమైన గుటివిద్య, నాస్థకెచ్చరికగనాప్తతన్ను
రాలయంపుహాయిసందుకో బొగ్గ న, యనుప్రమాకొసంగననుబొడి.

కందగీత గర్భిత చంపకమాల.

చ. శివనగరేశ్వరా మహిత శ్రీనగనాయక మాధవస్తనా
కవిభునుతాహారా సతత కాంచనభూధర చాపదేవబాం
ధవనిగమాంచితా వరద దాపఁగనేల భవద్ధితుండభై
రవజనకాననుం గరుణ రక్షణచేయుము కస్యకాపతీ.

333

కం. సగరేశ్వరామహితశ్రీ, సగనాయకపరాంధనార్థ నాకవిభిన్నునా
నిగమించితా వరదదా, పంగనేలభవద్ధితుండ భారవజనకా.

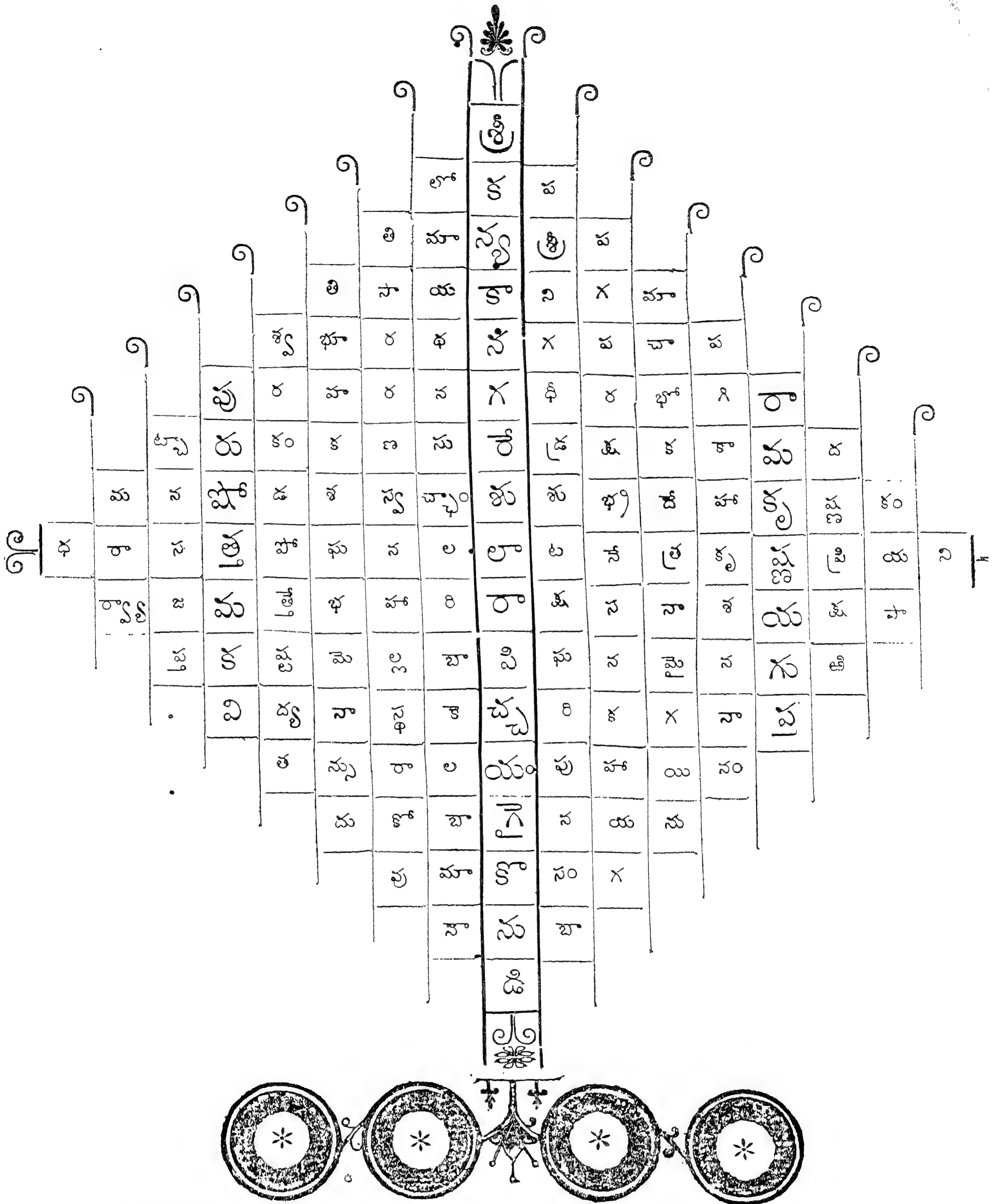
తే. మహితశ్రీసగనాయక పరాంధనార్థ, సతతకాంచనభూధర చాపదేవ
వరదదాపంగనేల భవద్ధితుండ, గరుడరక్షణచేయుమా కిస్యకావ.

ఇది సరిస చతుర్విధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంగుని
నాదెల్ల పురుషోత్తమకవి సరప్రవీణులగు

ధాన్య కొల్లం సి సి

సంపూర్ణము.

ఒకటై పు నాలవబారున 'పురుషోత్తమకవి' యనియు మరువై పు నాలవబారున 'రామకృష్ణయగుప్త' యనియు నడిమిబారున 'శ్రీకన్యకానగరేశులారా! పిచ్చయంగైకొనుడి' యనియు ఇందేరుపడి యున్నవి.

మ ర్త నా ర్త స స ము.

ఆంధ్ర 1915 సం॥ తిరిమిరార్చిక సరియైన అంశ ఆనందనామ సం॥
 పాల్నాడ బిగి స్థిరవారము తొలియిన కృష్ణాష్టమి దినమున వారముల
 ఈ బుధులు చుట్టూనగిరిచేరి ఈ పురస్థులు వృక్షులు పెరికిము వర్షరా
 వృష్టివంతలు చేరి తమ్మన సరిసింహముగారు కుమారుడు సుమారు
 23 సంవత్సరముల వయస్సుగల పిద్యయ్య అనే నేను మంచి పోలివితను
 జ్ఞానముతోను వ్యక్తితోను ఎన్ని అచిన పిత అనే మరణజననము.

మూ తండ్రిగారు అన పోలి తమ్మన సరిసింహముగారు వారినోద
 దులతో సుమారు 7 సంవత్సరముల క్రిందట విభాగములు అయి వేరుగా
 ఉండగా యెవరిభాగ లభ్యము అయిన అస్థులకు పాడు అవిచ్చిన్నముగా
 హక్కు భుజియులు కలిగి అనుభవిస్తూ కాలంచేసినారు.

2. మూ తండ్రిగారికి నేనున్న వేంకట సుబ్రహ్మణ్యం అనే పేరుగల
 మైనది కుమారుడున్న ఉన్నాము. సదరు వేంకట సుబ్రహ్మణ్యమనేచిన్న
 వానిని మా తండ్రిగారు సజీవులయి యుండగానే మా తండ్రిగారికి విభక్తి
 సోదరుడున్న నాకు పినతండ్రిన్ని అయిన పోలి పినభద్రదాసుగారికి యభా
 శాస్త్రీయముగా దత్తత గుచ్చినందున ఆ కుటుంబమునకు ఆ దిన్న నాడు
 కర్త అయి యున్నాడు.

3. నాకు జనకతల్లిన్ని నా తండ్రిగారికి ప్రథమ భార్యయున్న
 అయిన పోలి నాగరత్నమ్మగారు నా తండ్రిగారు సజీవులయియుండుగానె
 కాలంచేసినందున తిరిగి సత్యప్రసన్న సర్వేశ్వరాంబ అనే ఆమెను వివాహ
 మాడినారు ఆమెకు ధృతపుత్రికా సంతాన మేమియు లేదు ఆమె సజీవు
 గారు యున్నది.

4. నా తండ్రిగారు కాలంచేసే సరికి నేను నైవాసిలో ఉండడము
 వల్ల నా తండ్రిగారి తాలూకు నాకు హక్కుగల నా తాలూకు అస్తిని
 నా పినతండ్రి అయిన తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు మా నాయనగారు
 చేసిన గుర్పాటు ప్రకారము వశపలుచుకొని కమాయిషుచూస్తూ వ్యవ

హరించినారు. అట్టియావదాస్తిని నాకుమైనాడిటి వదలి నేను మేజరును అయిన వెంటనే సదరు రామకృష్ణయ్యగారి వద్దనుంచి నేను ఒప్పగించుకొని నేను స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించుకొంటూ వున్నాను.

5. నా పినతండ్రి అయిన లేటు వీరభద్రుడుగారు నా తమ్ముడియైన వేంకటసుబ్రహ్మణ్యమునే యతనిని దత్తతచేసికొనేసరికి సదరు వీరభద్రుడుగారు చనిపోయినందున ఆయనచేసిన యేర్పాటు ప్రకారము ఆయనదత్తతకుమారుడు మైనరు వెంకటసుబ్రహ్మణ్యము ఆస్తికి ఆచిన్నవానికి జనకతండ్రియయిన నరసింహముగారు గార్డీయనుగా ఏర్పడి వ్యవహరిస్తూ సదరుమైనరు ఆస్తిని మా తండ్రిలెక్కలలో జమకట్టినందున సదరుసమును మాతండ్రిగారు చేసిన యేర్పాటు ప్రకారము నాలెక్కలలోనుంచి మినహాయించి నా పినతండ్రి అయిన రామకృష్ణయ్యగారి పరంగా ఇవ్వబడినది. ఆ మైనరు యందు సదరు రామకృష్ణయ్యగారికి పుండే ప్రేమకృతి శయముచేత సదరు మైనరు ఆస్తికి రామకృష్ణయ్యగారు గార్డీయనుగా వుండి కాపాడుతూవున్నారు. ముందు ఆ చిన్నవానికి మైనాడిటి వదలే వరకు సదరు మైనరు ఆస్తిని సదరు రామకృష్ణయ్యగారి కాపాడుతారు గనుక సదరు మైనరు ఆస్తివిషయములో నేను చేయవలసిన యేర్పాటు ఏమిన్ని లేదు.

6. నా భార్యఅయిన వేంకట సత్యనాగరత్నముయందు నాకుమగ చిన్నవాడు ఇప్పటికి సుమారు 3 నెలల క్రిందట జననమై జననమైనరోజు ననే మృతిపొందినాడు ఆ మరురోజుననే నాభార్యకాలంచేసినది. గనుక ఇప్పటికి నాకు భార్యగాని పుత్రపుత్రికా సంతానముగాని ఏమియు లేదు.

7. నాకు దిగువ పేర్లులో వుదహరించిన స్థిరచరరూపకము అయిన ఆస్తులు వుండివున్నవి. ఈ ఆస్తులుయావత్తు నా యిష్టానుసారం స్వేచ్ఛగా దానాధమన విక్రయార్హముగా నేను వినియోగపరుచుకో దగిన నాస్వంతఆస్తులు అయివున్నవి. ఈ ఆస్తులయందు ఇతరు లేవరికిని ఏవిధమయిన హక్కుభాధ్యత స్వాతంత్ర్యములు లేకమున్నులేవు. ఈ ఆస్తి విషయమయి యిదివరకు ఎవరికిని ఏవిధముగాను వుయిల్ చేసి యుండలేదు. నేను లోకులకు తీర్చవలసిన ఋణములులేవు. మా తండ్రులు

పంపిణీచేసుకొనే సమయములో జాయగలనుసంబంధములకు ఏర్పాటుచుకొన్న శాపతు ధృ. 3212-8-0 డివిజనుగా నాలెక్కలో నిల్వవుంచబడియున్నది. సదరుపైకము మా తండ్రిలముక్క- కుటుంబము వారి అందరి యిష్టప్రకారము వినియోగ పడవలసినదయిననున్నది. లేక పంపిణీచేసుకునే యెడల యిందులో నాణ్యమైనవంతయుకు రాబడే మొత్తము నాయెట్లేటుకే చెదవలసియున్నది.

8. నాగు షుమారు 3 నెలల క్రిందట సంభాషణము ఏర్పడి సదరు వ్యాధిలో చాలాభాగపడును. సీరసస్థితిలోవుండి యేవేళకు మరణము తటస్థపడునో అనుభవించుననినను. అందువల్ల నాకునున్న నాతాల్ముకు యావచ్చు స్థి విషయమయినా అనంతరమందు జరుగవలసిన యేర్పాట్లను గురించి నేను ముందరించెట్లు స్వయముగా తెలుసుకోతగిన జ్ఞానముతోను తెలివి తేటలతోను వ్యక్తితోను సుండగానే తగినయేర్పాట్లు చేయడము యుక్తమనియెంచి గూడగునని వినియించిన యేర్పాట్లు చాయడమైనది.

9. నాకువుండినను స్థిరచరాస్తుల వివరము.

ధృ. 4369-13-0 (1) బందరు గోడగుపేటలో వున్నటు వంటిన్ని తేటు కురుచేటి వేంకటరత్నముగారి తాల్ముకు నేను కోర్టువేలములో కొనిపించి సరువంటిన్ని మ్యూనిసిపల్ నెరు పెంకుటి భవంతిన్ని ఈ యిల్లుమరమ్మతు నిమిత్తం తేప్పించిన సిమెంటు పీపాలు 10 సహ.

1650-3-0 (2) బందరు రాబట్టున పేటలో వున్నటువంటిన్ని దారా వీరభద్రుడుగారి వద్దను నేను కొన్నటువంటిన్ని పెంకుటికొట్టు.

500-0-0 (3) బెజనాడ త్రిపురనూదరీకాటన్ ప్రెస్ అండుకోలో వుండే పేర్లు 2.

200-0-0(4) ఏలూరుకుక్కపాడు మ్యూనిసిపల్ కార్య మిల్లులోనినా పేర్లు 2.

6720-0-0

ధృ 50000 - 0 - 0 (5) నాతాల్ముకు చిట్టి అవ్వలనుబట్టి నాకు గావలసిన భాగముగాని నిల్వ పైకముగాని షుమారు యాభై వేల రూపాయలు.

ఈ ఆస్తి నాకు కలిగివున్నది. 7 వ పేరాలలో కనపరచిన డిపాజిట్ల పైకం కూడ సదరు మొత్తములోనే చేరియున్నది.

10. ఈ ఆస్తియూవత్తు నాస్వాధీనాను భవములోనేవున్నది. ఈ ఆస్తిని కాపాడి వృద్ధిచేయుటకుగాని నేను దిగువ వ్రాయించిన యేర్పాట్ల ప్రకారం వినియోగ పరచుటకుగాని నాకు ముఖ్యబాధువులయిన,

1. నా పినతండ్రి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు
2. డిటో తమ్మన గోపాలంగారు
3. డిటో తమ్మన లక్ష్మీకాంతయ్యగారు
4. డిటో తమ్మన సుబ్బారావుగారు
5. — పులివర్తి వెంకటపరిచేశయ్యగారు

వీరు అయిదుగురిని ఎజ్జిక్యూటర్లనుగా ఏర్పర్చడమయినది. గనుక నా తదనంతరం వెంటనే యీ యావదాస్తులను సదరు ఎజ్జిక్యూటర్లు వశ పర్చుకొని యీదిగువ వ్రాదహించిన యేర్పాట్లప్రకారం నెరవేర్చవలసినది. యీ ఆస్తులు సదరు ఎజ్జిక్యూటర్లలో మొదటి నానయిన తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారి వశమందు ఇదివరకే వుండివున్నది. ముందున్నవారి వశమందే వుంచుకొని నేనుచేసిన యేర్పాట్లప్రకారము అమలుజరుపవలసివచ్చినప్పుడు మిగతా నలుగురితో సంప్రతించి మెజార్టీవారి అభిప్రాయము ననుసరించి అమలు నెరవేర్చవలసినది. అట్లా నెరవేర్చే విషయములో ఏవిధమయిన ఆక్షేపణలు వుండనేరవు.

11. ఇతర గ్రామాదులలో జరుగవలసిన పనుల విషయములో నేమి బంధులలో జరుగవలసిన పనులవిషయములో నేమి యెవరికి వీలయినపనులువారు రామకృష్ణయ్య గోపాలంగార్ల యిష్టమొద జరిగించవలసినది.

12. ఈ యేర్పాటులను నెరవేర్చడమువిషయములలో అయిదుగురు ఎజ్జిక్యూటర్లు ఏక కాలమందు సమకూడనియెడల ముగ్గురికి తక్కువ లేకుండ ఏకీభవించి పనులు నెరవేర్చవచ్చును. ఇందులో ఏ యెజ్జిక్యూటరయినా ఖాళీ అయినయెడల మిగతావారికి అనుకూలమనితోచే మరివకరిని అప్పాయింటుమెంటు చేసుకోవచ్చును. ఏ యెజ్జిక్యూటరయినా అక్రమంజరిగించి వట్లు మిగతా నలుగురికి తోచినయెడలగాని యెజ్జిక్యూటరుగా వుండుటకు

మధ్యకాలములో యెవరికయినా యిష్టము లేకపోయినయెడలగాని అట్టి ఎక్కిక్యూటరును తగ్గించి మిగతా వారి యిష్టప్రకారము మరివకరిని నియమించవచ్చును.

13. ఈ యెక్కిక్యూటర్లు ఈ ప్రయిల్లో వ్రాసిన పనులు నెరవేర్చే విషయములో దావాలు చేయుటకు బాకీలు వసూలు చేయుటకుగాని పవరాఫ్ అట్టర్నీ లిచ్చుటకుగాని, దస్తావేజులు న్రాయుటకుగాని, వ్రాయించుకొనుటకుగాని రిజస్టర్లు చేయుటకుగాని యిందులో వ్రాసినవిగాక యింకా యేమయినా మిగిలేయెడల ఖర్చు పెట్టుటకుగాని, బాకీలు ఫగసులు చేసుకొనే విషయములో తీసివేయవలసి వచ్చునప్పుడుగాని సర్వ స్వాతంత్ర్యములున్న సదరు ఎక్కిక్యూటర్లకు గలిగియుండవలసినది. బాకీలు వసూలు చేసే విషయములోనున్న దావాలు వారంటు అమల్లు జరిగించవలసి వచ్చినప్పుడున్న అధికారముముఖ్యముగా రామకృష్ణయ్య గోపాలంగార్ల యందుగాని వారు ప్రభయంలో ప్రత్యేకం యెవరియందైనాగాని పురచవలసినది. నా అనంతరమందు జరిగించే యావత్తుకమాయిషుకు క్రమమయిన లెక్క పురచవలసినది. చరాస్తులు విక్రయించడం విషయంలో యెక్కిక్యూటర్లకు అధికారము కలిగి యుండవలసినది.

14. నా తాలూకా ఆస్తి విషయమై చేసిన యేర్పాట్ల ప్రకారము జరిగించుటకు ధర్మకార్యములు నెరవేర్చే విషయములలో అప్పటి స్థితులను బట్టి యీ ప్రయిల్లో వ్రాసిన సంగతులను మార్పులు చేయవలసి వచ్చేయెడల యెక్కిక్యూటర్లు అయిదుగురు ఆలోచించి అయిదుగురికి మార్చవలసివుంటుందని యేకా భిప్రాయం కలిగే యెడల వారి యిష్టప్రకారము జరిగించవచ్చును. నేను వ్రాసిన దానికంటె హెచ్చుఖర్చు పెట్టుటకుగాని, తక్కువ ఖర్చు పెట్టుటకు గాని అట్టి స్వతంత్రం యెక్కిక్యూటర్లలో మెజార్టీ పారికి అధికారము కలిగి వుండవలసినది. నా తాలూకా ఆస్తి విషయము చేసిన యేర్పాట్ల వివరము.

(1) రూ 600 - 0 - 0 వకటో అయిటం గొడుగు పేటలోని యిల్లు సత్రంకింద పువయోగపర్చుటకు నిర్ణయించినాను గనుక అందు

లో ఉన్న సమంతలపీఠాలుకాక యింకా ఆరువందల గూడారాలు ఖర్చుపెట్టి అవసరమైన మరమ్మత్తులు చేయించవలసినది.

- (2) 5001 - 0 - 0 సదరు సత్రముకు ప్రతినిత్యము ముగ్గురు బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టించుటకుగాను ఫండునిమిత్తము అయిదు వేల వక్కరూపాయ పురచవలసినది. ఈ సొమ్ముపై నవచ్చేనడ్డి పుచ్చుకుంటూ ఆ ఆదాయంవల్ల సత్రం ఖర్చుజరపవలసినది.
- (3) రెండవ అయిదు రాబట్టుసంపేటలోని కొట్టుగోసం రక్షణ నిమిత్తం ప్రపయోగపరచుటకు నిర్ణయించినను గనుక ఆకొట్టువల్ల నచ్చే ఆదాయంలో వన్నులు మరమ్మత్తులు వడ్డరాలుపోగా మిగిలిన సొమ్ముతోగోపులకు మేళవేయించుటకు ఖర్చుపెట్టవలసినది.
- (4) 10002 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామములో చెర్వునల్లను నాపేరుమీద శివాలయము కట్టించుటకు 5001 - 0 - 0 కట్టబడికి ప్రతిష్ఠనగయిరాలకు ఖర్చుపెట్టవలసినది. అయిదువేల వక్కరూపాయలు. 5001 - 0 - 0 ఈ శివాలయంకు ప్రతినిత్యం నిత్యవైవేద్యదీపారాధనలకు ఉత్సవములకు ఫండుని యేర్పరచినది అయినచేల వక్కరూపాయమీద నచ్చేనడ్డి ఖర్చుపెట్టుటం ప్రగడవలసినది.
- (5) 5001 - 0 - 0 కంచా కోడూరు గ్రామంలో పున్న విష్ణ్వాలయం మరమ్మత్తు ప్రతిష్ఠనగయిరాలకు ఖర్చుపెట్టుటకు ఏర్పరచినది అయిదువేల వక్కరూపాయ.
- (6) 2002 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామంలో శివాలయ సమీపములో బాటసారులు నివసించుటకు ప్రపయోగ పడుటకున్న నాపేరు మీద యిస్కూలు స్థాపించుటకున్న 1001 - 0 - 0 కట్టడము నిమిత్తము ఖర్చు పెట్టవలసినది. 1001 - 0 - 0 ఇందుకు ఫండు నిమిత్తం యేర్పరచినది. వెరసి రెండువేలరెండురూపాయలు.
- (7) 1001 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామములో మాతాల్లూకుధర్మచరువుకు మెట్లుకట్టించుటకు ఖర్చుపెట్టవలసినది పదివందలవక్కరూపాయ.
- (8) 101 - 0 - 0 బందరు సర్కిల్లోపేటలో శ్రీవేణుగోపాలస్వామివారి ఆలయంలో దీపారాధన మామూలుతాల్నకు శాశ్వతముగా

జరుపగలందులకు ఫండు నిమిత్తం యేర్పరచినది. సుబ్బనక్క-
నూపాయలు, ఈ అసలు ఉంచి ఇండ్లపై నచ్చేనడ్డిమాత్రంపై న
నాసిన డీపా రాఫసకు ఖర్చుపెట్టినూ ఖరీదవలసినది.

(9) 216 - 0 - 0 పమిడిముక్కల అగ్రహారము కాపురస్థులు మా
అయ్య వార్ల ర్గాడికి బుగారపు లింగకాయ చేయించి యిచ్చుటకు
న్న దంపతులకు పట్టు పీతాంబరముల నిమిత్తమున్న 100 0 0
నూరు రూపాయలు. 116 - 0 - 0 వాడికి బహుమతిగా ఇయ్య
వలసినది. నెరళి రెండువందల పదహారు రూపాయలు.

(10) 501 - 0 - 0 మా పురోహితులు కాళిభట్ల సుబ్బయ్యగారికి పుత్ర
పౌత్రపారంపర్యదానాదమన విక్రయంస్తాత లేకుండా ఆదాను
అనుభవించుట కొరకు భూమి కొని యిచ్చుటకు ఖర్చు పెట్టిన నిమిత్తం
అయివందల వక్క రూపాయలు.

(11) 2000 - 0 - 0 నామాదుడుతల్లి సత్యప్రసన్న స శ్వేతరాంబగారికి
స్వతంత్రాధికారముతో యివ్వవలసినది రెండు వేలరూపాయలు.

(12) 5000 - 0 - 0 ఆమె మనోవర్తినిమిత్తం నెల 1కి రు 25. చొప్పున
యివ్వగలందులకు ఫండునిమిత్తము ఆమె యావజ్జీవ పర్యంతరం
యివ్వగలందులకు ఫండుగా ఖరీదవలసినది ఐదు వేలరూపాయలు.

(13) 500 - 0 - 0 లేటు నాపెత్తండ్రి పిచ్చయ్యగారి భార్యనాగరత్నమ్మ
గారికి అయిదువందలరూపాయలు.

(14) 1000 - 0 - 0 నాపెత్తండ్రి వెంకటచలం గారి భార్య పిల్లలకు
చెంద గలందులకు వెంకటచలం గారి పరంగా యివ్వవలసినది
వెయ్యిరూపాయలు.

(15) 1000 - 0 - 0 నాపినతండ్రి గోపాలంగారి భార్య పిల్లలకు చెంద
గలందులకు ఆయన పరంగా యివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయలు.

(16) 2000 - 0 - 0 నాజనక సోదరుడు వెంకట సుబ్రహ్మణ్యం మైనరు
కుటుంబమునకు:— 1500 - 0 - 0 వెంకట సుబ్రహ్మణ్యంకు
300 - 0 - 0 యాయనతల్లి లక్ష్మీనరసమ్మగారికి

200 - 0 - 0 యీమె అక్క మా జేటి చంద్రయ్యగారి భార్యకు వెరసి రెండు వేలరూపాయలు.

(17) 1000 - 0 - 0 నాపినతండ్రి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారి కుటుంబ మునకు ఆయన పరంగా ఇవ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయలు.

(18) 500 - 0 - 0 మానాయ నమ్మభద్రమ్మగారికి యావజ్జీవ పర్యంత రం నెల 1కి నూటికి రు 0-8-0 చొప్పున వడ్డీ యిచ్చుటకు ఫండు నిమిత్తం అయిదువందలరూపాయలు.

(19) 1000 - 0 - 0 మా అమ్మమ్మ వుడత్తు కన్నయ్యగారి భార్య మీ నమ్మగారికి వెయ్యిరూపాయలు.

(20) 100 - 0 - 0 యెడూరి చలమయ్యగారికి నూరురూపాయలు.

(21) 500 - 0 - 0 మద్దిపట్ల కాపురస్థులు తమ్మన లక్ష్మీకాంతయ్యగారి కుమారుని వివాహం నిమిత్తంవారికి ఇవ్వవలసినది 400 - 0 - 0 న్నాల్గు వందలరూపాయలు వారి తమ్ముడు లేటుతమ్మన శ్రీరా ములుగారి భార్య వెంకట రత్నమ్మ గారికి 100 - 0 - 0 నూరు రూపాయలు. వెరసి అయిదువందల రూపాయలు.

(22) 800 - 0 - 0 తమ్మన వీరేశలింగంగారి కొమారుడు సుబ్బారావు గారి కుటుంబమునకు 500 - 0 - 0 సుబ్బారావుగారి కుమార్తె వివాహమునకు ఆయన పరంగా ఇవ్వవలసినది అయిదు వందల రూపాయలు. 200 - 0 - 0 యీయన తమ్ముడు తమ్మనచినలక్ష్మీ కాంతంగారికి రెండువందలు 100 - 0 - 0 యీయన తల్లి దుర్గాం బగారికి నూరురూపాయలు. వెరశి యెనిమిదినందల రూపాయలు.

(23) 200 - 0 - 0 ఆత్మూరి నాగయ్యగారి భార్య వెంకటరత్నమ్మగారికి రెండు వందలరూపాయలు.

(24) 100 - 0 - 0 వరదా బ్రహ్మనందంగారి భార్య బాపనమ్మగారికి నూరురూపాయలు.

(25) 200 - 0 - 0 ఘంటసాల పెదవీరభద్రుడుగారి కొమారుడు నారా యణమూర్తిగారికి రెండువందలు.

- (26) 100 - 0 - 0 తమ్మన రంగయ్యగారి భార్య రంగనాయకమ్మగారికి నూరురూపాయలు.
- (27) 200 - 0 - 0 ఘంటసాల చిన వీరభద్రాచల గారి కుటుంబమునకు గాను వారి పరంగాయివ్వవలసినది రెండువందల రూపాయలు.
- (28) 100 - 0 - 0 కొత్త పున్నయ్యగారి భార్య మాణిక్యమ్మ గారికి నూరురూపాయలు.
- (29) 100 - 0 - 0 మాటూరి ఆదెమ్మగారికి నూరురూపాయలు.
- (30) 50 - 0 - 0 ఘంటసాల భద్రయ్యగారికి యాభైరూపాయలు.
- (31) 300 - 0 - 0 నాతాలూకు లెక్కపనిచూస్తూవున్న చందలూరి వెంకటసుబ్బారావుగారికి మూడువందలరూపాయలు.
- (32) 100 - 0 - 0 పొట్టిగారి వెంకటరామానుజయ్య గారికి నూరురూపాయలు.
- (33) 100 - 0 - 0 తోట కీరయ్య వివాహము నిమిత్తం నూరురూపాయలు.
- (34) 50 - 0 - 0 మాటూరి శ్రీరాములు గారికి యాభైరూపాయలు.
- (35) 75 - 0 - 0 తాతా కనకయ్యగారికి డెబ్బదిఅయిదురూపాయలు.
- (36) 75 - 0 - 0 అల్లూరి వెంకటరత్నముగారికి డెబ్బది అయిదు రూపాయలు.
- (37) 100 - 0 - 0 యమ్మడి వెంకట సూర్యనారాయణ గారి తల్లికి నూరురూపాయలు.
- (38) 75 - 0 - 0 పేరూరు సుబ్బయ్యగారికి డెబ్బదిఅయిదురూపాయలు.
- (39) 200 - 0 - 0 పులివర్తి పుల్లయ్యగారి వివాహం నిమిత్తం రెండు వందల రూపాయలు.
- (40) 1000 - 0 - 0 నావుత్తరక్రియలకు వెయ్యి రూపాయలు ఖర్చుపెట్టవలసినది.
- (41) 500 - 0 - 0 నాకు ప్రతిసంవత్సరం జరగవలసిన ఆర్థికమునకు ఆదా వుపయోగపరుచుటకు ఘండునిమిత్తం అయిదువందల రూపాయలు.

- (42) 50 - 0 - 0 సంకేగడ్డ వెంకటస్వామిగాడికి యాభైరూపాయిలు.
 (43) 50 - 0 - 0 రాచాకలి సుబ్బికాడికి యాభైరూపాయిలు.
 (44) 1000 - 0 - 0 పులివర్తి వెంకటపరిదేశయ్యగారిభార్య సుబ్బమ్మ
 గాడికి వెయ్యిరూపాయిలు.

44550 - 0 - 0 వెరళి.

అందులో 2, 4, 6, 8, 12, 18, 41 అయిటముల సొమ్ము శుభం గాయుడవలసినది. గనుక అవి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారివద్దను నె 1 కి నూట్కి ర్పు 0 - 8 - 0 చొప్పున సాలుసరి కాంపొండు వడ్డీకిపుంచి ఆవడ్డీ పుచ్చుకొని పైన వ్రాశినప్రకారం జరిగించవలసినది. యెక్కికూటల్లకు అనుకూలమయిన భూవసతులు కుదిరినప్పుడు అసలుసొమ్ము ఆయనవద్ద పుచ్చుకొని భూములుకొని అందుపైన వచ్చే ఆదాపైన వ్రాశిన ప్రకారం ఖర్చుపెట్టవలసినది. సదరు పైకం తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు తనవద్ద పుచ్చుకోననే యెడలగాని అక్కడతీసికొని నితరత్రాల్లువ్వడం యుక్తమని యెక్కికూటల్ల మెచ్చావారికి తోచినప్పుడుగాని ఆపైకముఅక్కడ నుంచి తొలగించి యెక్కికూటల్లకు అనుకూలమయినచోట బదుల్లి యివ్వవచ్చును.

15. పూమూరుడుతల్లి తమ్మన సత్యప్రసన్న నరేశ్వరాంబ గాడికిన్ని తమ్మన భద్రమ్మగాడికిన్ని మనోవర్తి నిమిత్తం యేర్పరచినశంకుపయికం వారి అనంతరం సత్రమునకున్న, శివాలయమునకున్న ఆపయికంజూడ వచ్చేఆదాయం పుపయోగపర్చవలసినది.

16. స్వత్రముకున్న, శివాలయముకున్న, విష్ణ్వాలయం వద్ద రాలు కుచ్చు కావలసినపనులుమూడుసంవత్సరములలోపూర్తిచాయవలసినది.

17. నాభార్యతాలూకుషుమూరుమూడువేలరూపాయలుకిమ్మతు గల వెండిబంగారపువస్తువులు నాభార్యతల్లి అయిన పులివర్తివెంకటపర దేశయ్యగారి భార్య వెంకటసుబ్బమ్మగారి వద్దను ఉన్నవి. అందులో భం గారపు గాజులు నాలుగున్నా, పుదుచ్చేరీ గుల్లగొలుసులున్నా, నామర దలు తమ్మనపార్వతమ్మకున్నకంఠెమామేనత్త సదరు సుబ్బమ్మగాడికిన్ని

కతిమ్మావస్తువులు ఆమెకొమ్మారైల వివాహానిమిత్తం చెందగలందుల కున్న యేర్పర్చడమయినది. నాతాలూకు వస్తువులలో పదకంనాజనక సోదరుడు వెంకట సుబ్రహ్మణ్యమునకున్న చెందవలశ్చిది.

18. గృహహాప కరణములు వగైరాసామానులు నాసనతి తల్లి గారికి కావలసినవిమాత్రం వారికి యిచ్చి మిగతాగృహహాప కరణములు యినపపెట్టె వగయిరాలు నాయెట్టేట క్రిందనే చేర్చవలసినది సదరు వుయిలుగోపైన 9 పేరాలో కనపర్చిన 3,4 అయిటములు పేర్లు యెట్టే టుకే చెందవలసినది.

19. వ్రదరు యెట్టేట, యావత్తున్న, యెక్కికూటర్లలో మొదటి వారన్ని రామకృష్ణయ్యగారి స్వాధీనమందుంచుటకు పైన వ్రాయబడి యున్నది. అయితే యే హేతువచేతనయినా యెక్కికూటర్లకు భిన్నాభి ప్రాయములు కలిగేయెడలమెజాగ్గీ వారియిష్టప్రకారం జరిగించవలసినది.

20. నాయెట్టేటకు రావలశ్చి పయికిరి వెంటనే వసూలుచేయిస్తూ పారు బాకీలుసోను వసూలు అయినమొత్తంలోధర్మకార్యములునిమిత్తం వ్రాశ్చిసొమ్ము ముందుతీసి మిగిలిన సొమ్ముగో లెగసీలకుపైన యేర్పర చిన మొత్తములు వడ్డీలేకుండా యెవరివి వారికిగాని వారి వారసులకు గాని సంవత్సరమునాటికి యివ్వవలసినది. లెగసీలకు యివ్వవలసిన మొ త్తములకు తక్కువ సొమ్మువుండే యడల ఆసొమ్మునుబట్టి దామాషా ప్రకారము యివ్వవలసినది. యిందులో ముందుయివ్వడం ముఖ్యమని యెక్కికూటర్లకు తోచేయడల వారియిష్టప్రకారం జరిగించ వచ్చును. యిది నామసస్ఫూర్తిగా మంచితెలివితోను జ్ఞానముతోను వ్యక్తితోను వ్రాయించ్చి వుయిలు అనే మరణశాసనము. తమ్మనపిచ్చయ్య

యిందుకు సాక్షులు. ఘంటసాల చ్చివీరభద్రుడువ్రాసె.

షేఖ్ ఇమామ్

తాతా కనకయ్య వ్రాసె.

తమ్మన గోపాలం వ్రాసె.

తమ్మన పిచ్చయ్య బ్రదర్ రామకృష్ణయ్య వ్రాసె.

దీ. సీతారామాచార్యులు వ్రాసె.

పుడత్తు సుబ్రహ్మణ్యంగారి చెక్కువద్ద దొరక్క వేంకటరత్నంగారు
వగయిరాలు కట్టించే శివాలయముకు ప్రతిష్ఠకు నాతాలూకు వస్తువులు
వగయిరా చరాస్తి అమ్మకంబొనొంది ర్పు 200 - 0 - 0 రెండువందల
రూపాయాలు ప్రతిష్ఠకాలమందు యివ్వవలసినది.

Thammanna Pitchayya

యిందు సాక్షులు. తమ్మన రామకృష్ణయ్య వాళిలు.

తమ్మన సుబ్బరావు వాళిలు.

దస్తూరి

పొట్టిగారి వేంకట రామానుజయ్య.

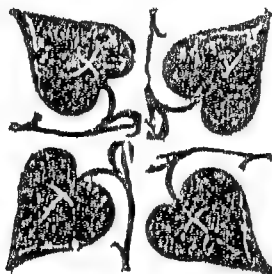
(True Copy,)

ది 8 మాఛ్చి 15 నాడు సీలుచేసిన కవ్వరు రిజిస్ట్రారువద్దనీయబడినది.

ఈ విల్లు ది 21 జులై 1915 నా. తేదిని తమ్మన రామకృష్ణయ్య
గారి యెదుట రిజిస్ట్రారుగారు విప్పి దీనిని రిజిస్ట్రీ చేసినారు. ఇది మూడవ
పుస్తకమునందు ఇరువదినాలుగవ దస్తావేజుగా పోయిందని యున్నది.
కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు రిజిస్ట్రారువారి యధికారమున A. Kantayya గారిచే
రిజిస్ట్రీ చేయబడినది.

25/50
3.13

అనుబంధము.

విల్లొనున్న పనులన్నియుం బూర్తికాకున్నను బహుకష్ట సాధ్యములును జీదరఁబుట్టించునవియుఁ గల్గొలములు గలిగించునవియు నగు నట్టికార్యములన్నియు నైన వేర్పఁబడినవి. చిల్లరబాకీలునట్లే వసూలయినవి. ఇంకఁరెండు పెద్దబాకీలు మాత్రమె రావలసియున్నవి. శినవిష్ణ్వాలయములుం దటాక సోపానములును బాతశాలా భవనమును మాత్రమె అట్టెయున్నవి. వీనికివలసిన సొమ్ము సిద్ధముగనెయున్నది. కంట్రాక్టిచ్చినను గానే కలవుగదా. పనులందుఁ జిక్కులేమియు నుండనివి. తగిన ముహూర్తము చిక్కఁగానె యారంభింపఁబడి వడిగాఁ బూరింపఁబడును. ఇంతలో నీగ్రంథము తయ్యారయినది. ఇది పిచ్చయ్య చరిత్రము నాతని గుణాద్యభివర్ణనముఁగాని ఎఱ్ఱకూర్మటర్పుయొక్క పనులరిపోట్లకాదు గనుక ఇదిరచింపఁబడిన వెంటనె ప్రకటింపఁబడుటయే మిగులయుక్తమని తోచినందున నిట్లు ప్రచురింపఁబడినది. పిచ్చయ్యయిపుడుండి మతిమాళివేలు పనులు చేయునేమొయని కొనవలసినదండదుగదా. ఎట్లయినను విల్పకారము పనులు జరిగియేతీరును. ఆనిర్వాహకత్వము భగవదనుగ్రహమున మాకెదక్కు నెడల అల్లమద్దిపట్లదేవుని పేరిమీఁద మఠేచిన్నగ్రంథమగున నేర్పఱపించి యాస్వామియనీ పిచ్చయ్య నేలునటుల తిరిగి ప్రార్థింపరాదా? ఇప్పటికీ బందరుపురమందలి కార్యములన్నియుం బూర్తినైనందులకు నీసంశోషము నందియున్న పట్టున నీపురమున వేంచేసియున్నట్టియుం బిచ్చయ్యకును దద్వంశజులకును దత్సకలాప్తబంధుసంతతికి నభీష్టపరప్రదాయక దేవతలగు శ్రీకన్యకా పరమేశ్వరీ నగరేశ్వరుల కిదియిట్టిప్పటికి శ్రుతపఱచుటయు న్వారిందగు తెఱఁగునఁ బ్రార్థించుటయు ధర్మమేకదా. పై గనిదిసార్థకనామయై తదేవతల పరప్రసాదమునఁదగు ధార్మికుల కుల్లాసినియు నగుచుండును.

శుద్ధ పత్రిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	బప్పు.
1	18	దేను	దేను
„	25	విను	విని
4	5	తే-గీ	ఆ-వె
14	21	తే-గీ	ఆ-వె
16	8	రాబ	రాబ
17	11	ముల	ముల
21	7	శృద్ధి	శృద్ధి
24	14	త్రడి	తండ్రి
25	21	వర్ణి	వర్ణి
27	6	దియె	దనె
29	19	యన	యమున
„	27	దేవేశు	తద్దేవు
„	28	లవ్వో	లివ్వో
30	24	వ్యాజ్య	వ్యాజ్య
32	21	ముల	ములు
34	22	జీన	జీన
42	19	టంబు	టంబు
„	25	తే-గీ	ఆ-వె
43	8	లతి	లితి
49	23	బాటు	పాటు

కృష్ణాజిల్లా ముఖ్య పట్టణమునందు
నాదెళ్ల పురుషోత్తమ కవిగారి యొద్దను
వెలకుదొరకు పుస్తకములు.

రు 2 - 0 - 0 వేమనసూక్తి రత్నాకరము.

ఇన్ని వేమనపద్యము లోకములో ముక్కుడనుజిక్కువు. ఇందు 4035 పద్యాలున్నవి. అన్నియు సలక్షణముగా దిద్దుబాటు పొందియున్నవి నై గాజేమన్నగారి విశ్రాంతియు తేటతెలుగునవ్రాయబడి అందు బొమ్మలపటానుకుండ జేర్చబడి ఈ పుస్తకము మొదట కుట్టబడియున్నది. కుప్పలుగా తప్పలుండిన రి వేల పద్యాలకు మాత్రమే గు 2 వెలగదా. ఇంతటి అనుకూలగ్రంథము ఇంతచేషక గాదొరకుట ఎంతో లాభముగాదా?

రు 2 - 0 - 0 పురుషోత్తమ కవీయము.

ఇదియొక శ్రోత్తమంగిరి నిఘంటువు. ఇందు రి అంతర్భాగములున్నవి.

(1) ఒక వికృతిపదమును గానిరూపాంతరము లన్నియునుండి అంతట గానిప్రకృతి రూపపదముండి పిమ్మట అర్థముండును. ఇది ప్రకృతిరూపప్రకాశిక.

(2) ఒక ప్రకృతిపదమును గాని రూపాంతరము లన్నియునుండి అంతట గానివికృతి రూపపదముండి పిమ్మట అర్థముండును. ఇది వికృతిరూపచంద్రిక.

(3) అట్లు ప్రకృతి వికృతి రూపములు లేకుండెడి తత్సమదేశ్యపదములన్నియుగ్రము ముగానుండి వాని రూపాంతరములుండి అర్థముండును. ఇది అన్యరూప దీపిక. ఇందు మొదటిభాగపు బనినిమాత్రము వైకృతిదీపికయను పేరితో పూర్వము శబ్దకర్షక గ్రంథకర్తయగు బ. సీతారామాచార్యులవారు ప్రకటించిరిగాని అందువారు సుమారు 2 వేల పదములుమాత్రమే ఏరిరి. ఇప్పుడాయొక్క భాగమెసుమారు 5 వేలపదములేబడినవి. మాతృభాషను అభివృద్ధిచేసి కొనగోరువారందరియింటను తప్పకయాప్రతియొకటి నుండదగ్గది.

రు 1 - 8 - 0 అద్భుతోత్తరరామాయణము.

సీతారాముల పూర్వజన్మవృత్తములు, నారదుడు వారికిచ్చిన శాపవివరములు, రామాయణకథ, దశమభి సంహారానంతరమున సహస్రముఖ రావణుడున్నట్లు రాముడు తెలిసికొని వానివైదండెత్తి వాడుతప్ప మిగిలిన అందరినిసంహరించియు, రాముడువాని చేత నేటుపడి మూర్ఛిల్లుగా సీత ఆరావణుని జంపుట, రాముని ప్రహ్వబ్రతికింపగా తేచి

సీతను స్తుతించుట. అనువంతకథగల 7 ఆశ్వాసముల ప్రబంధము. చతుర్విధకవితాచాతుర్విధముకలది. గర్భకవిత్యమున లోకములో సాటియేలేనిది. బహుపండితులు దీనినాదరించినది దీనిమొదట ముద్రింపబడియున్నది. దీని 3 వాశ్వాసము B. A. కు టెక్స్ట్ య్యెను.

రు 1 - 0 - 0 గురుభక్తి ప్రభావము.

దీపకుండను చిన్నవాడు మాతాపితృ గురుభక్తిచేతనే తరించిసిద్ధుడయినకథ. మనుష్యుని కివసరమైన ధర్మములన్నియుఁ జక్కఁగాఁగలవు. విశ్వేశ్వర బిందు మాధవులతో దీపకుండు ముచ్చటించినదంతయో ముచ్చటగానుండును. 6 ఆశ్వాసముల నిర్వచనప్రబంధము. కవితా చతురిమముంగలదు. కడుసులభిక్షేలి. బాలురకును అగ్రమగును.

రు 0 - 12 - 0 కృష్ణానందీ మాహాత్మ్యము.

నాల్గొంకాశ్వాసముల నిర్వచనప్రబంధము పూర్వార్థమున కృష్ణానందీగోపాలుని దత్తీగర్భక్షేత్రముహిమామలుండును గాని ఉత్తరార్థమునఁదత్సంబంధముల్లినవే 4 కథలువిపులముగాను ముద్దుగాను వ్రాయఁబడినందున ఖుసాసాగాః జదివికోదగిన గ్రంథమయినది. గర్భకవిత్యమునం దద్భుతోత్తరమామణమునకు సాటిరాఁదగినది. కృష్ణ సర్వోత్కృష్టయగుఁగాన నిగపాపనమైనది.

రు 0 - 12 - 0 కురంగేశ్వర చరిత్రము.

మాయలేడియైన మారీచుని క్షీరాముడు సంహరించి తద్దోషపరిహారమునకై కురంగేశ్వర ప్రతిష్ఠ చేసెను. అట్టికోరంగిక్షేత్రమున జరిగిన యొకచక్కనికథయుంగలది. కవిత్యము చాలముద్దుగానుండును.

రు 0 - 12 - 0 చంద్రహాస నాటకము.

దిక్కులేక నిరుపేదయై యుండియుదండివాఁడొకఁడు తన్ను జంపింపగాచి యున్నను ఆబారినిబడక దైవయోగమున వర్ధిల్లి చక్రవర్తియేయైన చంద్రహాసునికథ నాలమంచిదని భాషాంతరకరణముకూడ నైనది. బహు నీతిబోధకము అమూల్యముగఁగల యంతయుంగద్దు పదియంకములున్నను నాటకము చిన్నది. ఇంకంతచిన్నదిగనైనఁ జేసికొనీలునున్నది. పద్యములు చాల సులభముగా నుండును.

రు 0 - 12 - 0 శ్రావణ వస్త్రాపహరణము.

ఇది ప్రసిద్ధమయిన భారతకథానాటకము. పద్యములేకాక కీర్తనలు సహకలవు. చాల మనోహరముగనుండును గసవంతము.

రు 0 - 12 - 0 హిందూస్థానీ రామదాసచరిత్రము. (అపూర్వము)

(కడువంతగనుండు హిందూస్థానీ నాటకము) తెలుగులిప్యికోసుండి భాషరాని

పారును ధారాశముగాఁ జదువఁదగినట్టిగుఱ్ఱములు గలిగియున్నది. సంస్కృతపదములేచ్చుగ నుండుటచేఁజక్కఁగా నర్థమగును. భాష నేర్చుకొఁగోరువారికి సులభముగ నలవడును. వృత్తములు బైదులుటపాలును మనోరంజకములు. వచనమయినను తమాషానియమములుండ బట్టి యుల్లాసప్రదమగును. పూర్వమిది నాటకులు ప్రదర్శించినపుడు వందలకొలఁదిగ ధన మువచ్చెడిది. దీనిరసము అనుభవించినకొలఁదిని అభిరుచినిగలిగించుచుండును.

రు 0 - 8 - 0 ధార్మికోల్లాసిని.

60 వేల రు. ఆస్తిని బహువిధధర్మములకు వినియోగపఱపఁజెప్పిన తమ్మన పిచ్చ య్య అను ధార్మికుని మగణశాసనమును పద్యకావ్యముగ అతనిసచ్చరిత్రమునుగలది. చరిత్ర లో దేశగ్రామపుర వర్ణనలు కడుగమ్యములు. సమమోచిత ధర్మబోధచాలకొనియాడఁదగినది. తేలికకైలికలది. రెండుజాతకముల ఫలాలు తద్వల్లలకు బహుగుచ్ఛములు.

రు 0 - 8 - 0 అష్టావక్రగీతలు.

అష్టా వక్రమహాముని జనకులనారి కుపదేశించిన కథాక్రమము ముందుండి పిమ్మట శ్లోకము గీతపద్యమువంతున గీతలతోగూడయునుండును.

రు 0 - 8 - 0 యాదవాద్రీక్షోపాఖ్యానము.

శ్రీరామానుజులవాగు డిల్లీమీఁదికి దండెత్తిపోయి మేలుకోట నాధునిదోడ్తగా అపుడు బీబీనాంచారమ్మ పెండ్లియైనక ధ. తేలికకైలి.

రు 0 - 8 - 0 ప్రసంగవచన హరిశ్చంద్ర నాటకము.

పాత్రోచితజాతీయములుకలది. బహురసవంతము, సుప్రసిద్ధము, ముద్దుగానుండు లాగున మరల ముద్రింపఁబడియున్నది.

రు 0 - 6 - 0 స్త్రీలమీరింగు నాటి మాదికథ.

ఇది చాలలోకప్రసిద్ధిని బడసినది. తరుణానంద మొసగుటకాక చింతామణియ్య మును గల్గించును. స్త్రీస్వేచ్ఛతగదను నీతింజెప్పును.

రు 0 - 6 - 0 సోమేశ్వరీయము.

భక్తియు నీతియుం గలిగి వివిధ వృత్తములు చిత్రకవిత్వముం గలట్టి యొక నాటక ప్రబంధము.

రు 0 - 6 - 0 మాహేంద్రపురాణము.

మూసివాయనములనోముకథ 2 ఆశ్వాసముల ప్రబంధము చక్కనికైలి.

రు 0 - 6 - 0 అద్భుతోత్తర రామాయణ తృతీయాశ్వాసము.

ఇది 1911 సం B. A. పరీక్షకుఁజెప్పఁగఁబడఁచినదను. ప్రశ్నోపాఖ్యానము

రు 0 - 6 - 0 వేమనయోగి చరిత్రము.

నడుమనడుమ కథాసందర్భపు పటములువేయుచు తేటతెలుగున వ్రాయఁబడియున్న వచనకావ్యము. వింతకథ తేలికగనున్నది.

రు 0 - 5 - 0 700 యుక్తిలెక్కలుగల 'అంకశ్లోకం' (బహుప్రసిద్ధమైనది.)

రు 0 - 5 - 0 వైమరీపరీక్ష లెక్కలపుస్తకము (48 ఎడ్జామినేషన్ పేపర్స్నువి)

రు 0 - 3 - 0 అజ్ఞానధ్వంసిని (మాతాపిత్రాది వర్ణనదేవప్రార్థనయును గలపద్యకావ్యము. ఇదిబాలురు నిత్య పారాయణము చేయుదురేని వాండ్రయజ్ఞానము నుధ్వంసమేచేయును.)

రు 0 - 3 - 0 చెన్న పురిరాజధాని భూగోళము (జిల్లాలమార్పునకు దర్శింపఁగి.)

రు 0 - 2 - 0 పౌఖ్యవిషయగుచ్ఛము (మున్నుప్రసిద్ధిఁజెందిన సంగ్రహపుష్పహోదీను.)

రు 0 - 2 - 0 చిన్నతరగతుల లెక్కల పుస్తకము.

రు 0 - 2 - 0 అక్షరాభ్యాసము (అక్షరములఁ గుణితములు అనాయాసముగాను వేగముగాను జావీలయినది.)

రు 0 - 2 - 0 ముక్తికాంతామణి శతకము (గ్రంథకర్త దీనిని మూత్పస్తవము జగన్మాత్పస్తవమునుగాఁజెప్పియున్నాఁడు. కొన్ని పద్యములుద్వ్యర్థగుట భక్తియు స్నేహియుంగలది లోకోత్పలుచాలఁగల 108 మత్తేభశార్దూలవిక్రీడిత వృత్తములును 20 సంస్కృతపార్థనా శ్లోకములుగలవు.

రు 0 - 2 - 0 సర్వమతభక్తానుకూల కీర్తనావళి (బ్రహ్మసమాజము వారికిని మిగుల నుపయుక్తము) (ఎంతోచక్కని వింతమట్లుకలది.)

రు 0 - 1 - 0 కీర్తనలు, హారతులు, పాటలు (తటాలున పాడుకోఁగల పాఠాంతరములు గలది.

రు 0 - 1 - 0 మనోహర సోమేశ్వరశతకము (108 పసందైన సీసపద్యములుగలది.)

రు 0 - 1 - 0 పూర్వకర్మ శతకము (రామాయణ భారతాది గ్రంథాంశములుగలది.) 108 చంపకోత్పలమాలలు.)

రు 0 - 1 - 0 జూర్జిప్రభు పట్టాభిషేకము (వివిధవృత్తవిలసితము.)

ఇందేయొకటికాని యే కొన్నిటిని నె సం జేర్చికాని విరివిగనొకమాత్ర కొనువారికి కమిషన్ విరివిగనీయఁబడును. అదిరకములను బట్టి భేదపడియుండుంగాన వ్రాసి తెలిసికొనగును.